НАГОЛОС

КІНОПРОРИВ

стор. 3

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

ЖЕРТВА «РУСКОГО МІРА»

стор. 8–9

УКРАЇНА І СВІТ

ПОЛЬСЬКИЙ КЛАСИК

стор. 12

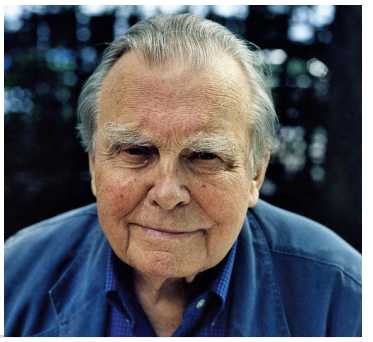

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№8 | 23 лютого 2018

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

Київ. Майдан Незалежності. Лютий 2014 року

4-ТА РІЧНИЦЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ: ПАМ'ЯТАЄМО

4 820157 940013 08

АКТУАЛЬНО

ДІТЕЙ СЛІД ВЧИТИ УКРАЇНСЬКОЮ! СТОР. 2

УРОКИ МУЗИКИ УКРАЇНСЬКОЮ? ЛЕГКО!

1 лютого 2018 року міністр освіти Лілія Гриневич оприлюднила лист до закладів освіти усіх рівнів, у якому звернула увагу на те, що уроки та інші навчально-виховні заходи в закладах освіти мають відбуватися українською мовою.

Мою увагу як музиканта привертає передусім ситуація у сфері мистецької освіти, і насамперед – у музичних школах, яких по всій Україні налічується близько тисячі. Отже, чи виконується українське законодавство в частині мови в тих школах і чи має виконуватися?

I. МІФИ

Спершу розглянемо кілька міфів, які поширюють деякі недостатньо освічені викладачі музичних шкіл.

Міф перший: музичні школи – не є освітніми закладами, тож на них закон не поширюється.

Насправді це не так. Згідно «Закону про освіту» усі мистецькі школи (музичні, хореографічні, художні, школи мистецтв тощо) є закладами спеціалізованої мистецької освіти (стаття 21), а чинне наразі положення про Початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школу естетичного виховання) зазначає, що «Мова навчання у закладі визначається Конституцією України і відповідним Законом України». Отже, українське законодавство в частині мови має виконуватися в музичних школах.

Міф другий: в музичних школах спілкуються переважно музичними термінами італійського походження.

Насправді це не так. Будь-який урок, груповий чи індивідуальний, передбачає дуже різнобічне спілкування. *По-перше,* – нікуди від цього не дітися – це розмови організаційні, про те, що діти мають бути старанними, не пропускати занять, слухати вчителів, рости освіченими – не без того. Ці розмови італійських термінів аж ніяк не містять. *По-друге,* це розмови про біографії композиторів, епохи і жанри, в яких вони творили, риси стилю, особливості гармонії і музичної форми, численні образні асоціації – все це оповідається без залучення італійських термінів. І лише *по-третє* – це безпосередньо вказівки на те, як учень має заграти чи заспівати той чи інший твір. Але і тут італійські терміни – лише маленька частина з того, що має пояснити викладач. Лише невелику частину нюансів композитор може записати в нотах за допомогою обмеженого набору італійських термінів. Знов-таки образні асоціації, координація уваги і координація рухів, і навіть значення італійських термінів – усе це має пояснюватися мовою навчання – тобто українською. Якщо зробити текстовий аналіз звичайного уроку з фортепіано, італійські терміни в них не складуть і 1%.

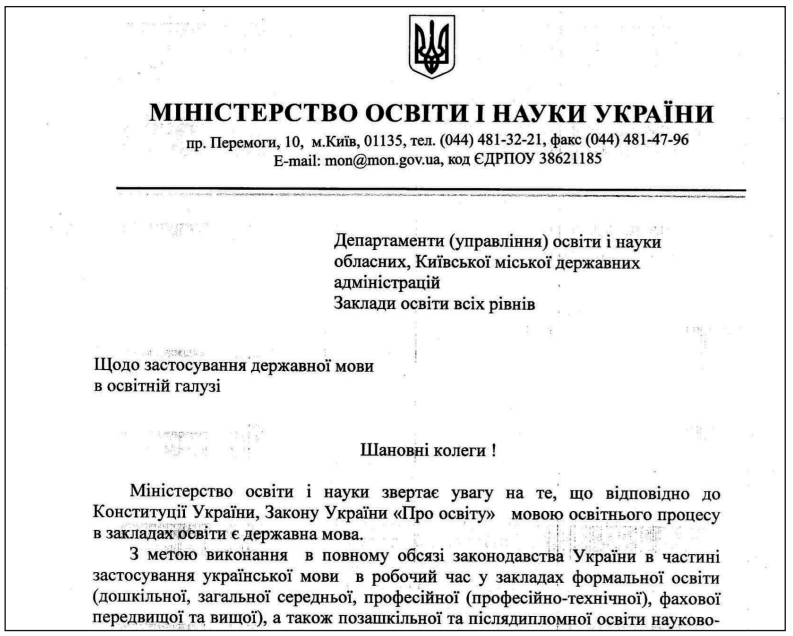

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаменти (управління) освіти і науки
обласних, Київської міської державних
адміністрацій
Заклади освіти всіх рівнів

Щодо застосування державної мови
в освітній галузі

Шановні колеги !

Міністерство освіти і науки звертає увагу на те, що відповідно до Конституції України, Закону України «Про освіту» мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова.

З метою виконання в повному обсязі законодавства України в частині застосування української мови в робочий час у закладах формальної освіти (дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої), а також позашкільної та післядипломної освіти науково-

якості освіти.

Для розширення сфери застосування державної мови в сфері освіти рекомендуємо продовжити роботу з популяризації української мови в учнівському, студентському та педагогічному середовищах, а також, за необхідності, забезпечити підвищення рівня володіння державною мовою педагогічними та науково-педагогічними працівниками.

З повагою

Міністр Л. М. Гриневич

Міф третій: неможливо отримати повноцінну освіту, не вивчивши в оригіналі Пушкіна (Лермонтова, Чайковського, Глінку і т. ін.).

Насправді і це не так. Чи вивчав Пушкіна в оригіналі геніальний Лучано Паваротті? Авжеж ні! Навіть записів російської музики співак не залишив. Між тим, виховання на щедрій італійській культурі в поєднанні з італійським темпераментом, працелюбністю і даром голосу зробили Паваротті неперевершеним майстром співу, про успіхи якого мріють тисячі початківців.

Або, можливо, геніальний Джон Леннон чи зірка джазу Елла Фіцджеральд вчили напам'ять «у лукомор'я дуб зєльоний»? Та в жодному разі! У них була своя багатюща англомовна культура, починаючи від Шекспіра і закінчуючи спіричуелсами, які дали їм достатньо для того, щоб здобути світову славу. Тож і цей міф відкидаємо.

II. МОВА І МУЗИЧНА КУЛЬТУРА

Звичайно, пояснення, що українською слід вести урок лише для того, щоб виконати норму закону, не виглядає достатньо переконливим. Причина, насправді, глибша – в природі самої культури.

Річ у тому, що будь-яка культура і більшість артефактів культури – насамперед пісні – характеризуються певною мовою. Наприклад, італійська опера, без якої неможливо собі уявити оперний театр, писалася виняткова на лібрето італійською мовою. Натомість спіричуелси і всі більш пізні джазові стандарти – англійською. Французький шансон зобов'язаний своїм шармом мові французькій. А російський блатняк – віддамо належне популярності цього жанру у відповідних колах – неможливо уявити без російської мови. Кожний культурний пласт містить мову як невід'ємне і характерне.

Безперечно, можна перекласти італійську оперу російською, для того, щоб росіянин глибше відчув усю трагедію почуттів Отелло, якого начебто зрадила Дездемона. І навпаки, можна перекласти італійською блатну пісню, аби італієць як слід перейнявся непростими перипетіями життя дівчини на прізвисько Мурка. Такі продукти корисні для освітніх цілей, для діалогу культур, і навіть можуть бути просто вражаючими (як, наприклад, виконання Белою Руденко Арії Цариці ночі у чудовому перекладі Є. Дроб'язка), але не забуваймо, що народження оперного Отелло відбулося все-таки в середовищі італійської мови, а блатної Мурки – в середовищі російської, і інакше бути не могло.

А як щодо української? На щастя, наш народ належить до ґрона тих європейських народів, які змогли відпрацювати власну мову, і створити цією мовою чимало артефактів культури. І хоча без доробку вже згаданого Верді непросто собі уявити появу опери Лисенка, але так само і англійська Carroll of the bells була би неможливою без Леонтовича!

III. ПОЛІТИКА МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ

У Міністерстві культури є Відділ навчальних закладів та науки, який нині очолює Тетяна Миколаївна Колос. Логічно припускати, що допомогти викладачам в опануванні української мови та здобутків українського мистецтва мав би саме цей відділ. Але його працівники зараз зайняті дещо іншим.

Так, протягом 2015–2017 років Відділ зміг лише домогтися зміни терміну «Початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад» на термін «Мистецька школа» в законодавстві, а також перейменування такого закладу, як ДМЦНЗКМУ – на ДНМЦЗКМО. Можливо, ці перейменування і доцільні, хтозна, але на освіті дітей вони аж ніяк не позначаться.

Наступна ініціатива цього Відділу – це впровадження реформи, яка дозволить поділити дітей – одні навчатимуться за складнішими програмами, інші – за легшими. Знаючи непросту ситуацію з фінансуванням мистецьких шкіл, передбачаємо, що наслідок цієї реформи буде сумний – через брак фінансування дітей добровільно-примусово переводитимуть на «полегшений» варіант, отже, вчитимуть гірше.

Є певні ініціативи і щодо порядку атестації викладачів. Але і там не йдеться ані про вміння викладача вільно спілкуватися українською, ані навіть про знання українського репертуару. Ці зміни радше мотивуватимуть викладачів більше часу гаяти на різноманітну паперову роботу, таку, як написання «оригінальних» методичних рекомендацій, а отже – менше уваги приділяти безпосередньо дітям.

Тобто, на Міністерство культури сподіватися не доводиться. Принаймні найближчим часом.

Але своїми силами викладачі мистецьких шкіл вже досягли певних успіхів. Якщо порівняти нинішню ситуацію з ситуацією початку 1990-х – з'явилася велика кількість нових – українських! – хрестоматій, підручників, посібників, української музики стає дедалі більше в репертуарах хорових колективів. Відмазка, що, мовляв, українських хрестоматій і підручників немає, вже не проходить – вони є, просто викладач повинен бути в курсі новин свого мистецького напряму. До речі, те саме щодо українського кіно і мультфільмів.

IV. ЗАДЛЯ ЧОГО СЛІД НАВЧАТИ ДІТЕЙ САМЕ УКРАЇНСЬКОЮ?

Якщо ми хочемо, щоб українська музика не закінчувалася на Поплавському, а література – на Подерев'янському, якщо ми хочемо, щоб традиції Шевченка і Лисенка й далі надихали митців на створення таких світових шедеврів, як «Щедрик», – мусимо змалку виховувати дітей в українському культурному полі – і саме українською мовою.

Україномовне середовище, і зокрема мистецьке – це єдине, що може забезпечити дітям відчуття свого коріння і мотивувати працювати на благо країни.

Наслідки виховання російською мовою і переважно в російському культурному полі ми спостерігали на Донеччині і в Криму – люди, яким українська культура і мова виявились чужими, підтримали сепаратистів, і тепер маємо «народні республіки» та «тимчасово окуповані» території з тисячами загиблих і поранених.

Якою буде ситуація в країні через 20, 40, 80 років, залежить від того, як ми виховуватимемо дітей. Виховуватимемо в українському культурному полі – матимемо шанс збудувати достойну країну, виховуватимемо в російському – і надалі будемо сировинним додатком Заходу і полігоном для маневрів «зелених чоловічків» зі Сходу.

Українською слід вчити дітей заради процвітання й добробуту України, заради можливості достойно жити у власній країні і заради збереження України від пошматування на «народні республіки».

V. РЕЗЮМЕ

Викладачеві музичної школи виконати написане міністром освіти – легко! А для того, щоб викладати українською успішно, потрібно лише:

1) самому якомога більше читати першокласної української літератури та якісних українських перекладів іноземної літератури – зараз цей ринок стрімко розвивається;

2) цікавитися новинками методичної літератури, вивчати український фольклор і творчість сучасних українських митців;

3) розуміти, що дитина, яку Ви навчаєте зараз, через пару десятків років, можливо, очолить міністерський Відділ навчальних закладів, а можливо, піде іще вище кар'єрними сходами, і не останньою чергою від Вас залежить, що вона на тій посаді робитиме – дбатиме про процвітання української культури, чи роз'їжджатиме між Кремлем і Мальдивами за Ваші ж гроші.

Андрій БОНДАРЕНКО,
член НСКУ

КІНОПРОРИВ

В Укрінформі публічний звіт голови Державного агентства України з питань кіно Пилипа Іллєнка висвітлив діяльність Держкіно у 2017-му році. Присутнім довели: вітчизняний кінематограф виведено з маргінесу.

Світлана СОКОЛОВА

На великому екрані присутні візуально сприймали видрукувану презентацію. Роблячи ремарки, Пилип Іллєнко окреслив кількісні показники.

«47 фільмів були завершені виробництвом за підтримки Держкіно 2017 року. Для нас це рекордна цифра. З них 17 – повнометражних ігрових. Кожен фільм – це серйозна робота. Ми пишаємося всіма цими стрічками. Для порівняння: 2016 року таких фільмів було лише чотири, в 2015 році їх було три. Відповідно, ми можемо бачити дуже гарну динаміку», – підкреслив Іллєнко.

Він згадав кожен із 17 повнометражних ігрових фільмів. Серед них такі відомі як «Казка про гроші», «Стрімголов», «Інший», «Ржака», «Брама», «Мир вашому дому», «Сторожова застава», «Поліна», «Вулкан», «Ізі», «Межа», «Припутні», «Таразі. Прощання з пустелею», «Казка старого мельника», «Червоний», а також стрічки Ахтема Сеітаблаєва «Чужа молитва» і «Кіборги».

І додав: «Так само суттєво зросла кількість дебютних фільмів, створених за підтримки Держкіно, бо молоді кінематографісти мають отримати право на старт у професії за підтримки держави. Ці фільми підтримуються на 100% виробничого кошторису, який обмежується сумою в 1 млн грн.

Продовжує позитивну динаміку українська документалістика, і я дуже пишаюся тим, що впродовж останніх років ми почали виводити документальне кіно

Пилип Іллєнко

Андрій Халпахчі

у кінопрокат, зокрема сьогодні можна подивитися у кінотеатрах стрічку «Міф» про Василя Сліпака, створену за підтримки Держкіно, торік виходили також стрічки в прокат, такі, як «Будинок «Слово» Тараса Томенка та «Рідні» Віталія Манського.

Було укладено 66 контрактів на виробництво нових фільмів. А загалом з 2014 року по 2017 таких контрактів 169, тобто значна частина припала саме на 2017 рік.

Ще одним цікавим показником динаміки розвитку національного кіно є такий показник, як кількість оформлених посвідчень національного фільму. Їх було оформлено 184 минулого року. У 2014 році таких посвідчень було оформлено лише 15, у 2015 році – 40, у 2017 – 80. Це теж свідчить про певну динаміку».

Голова Держкіно додав, що торік відбувся один конкурсний відбір, але масштабний: «Було подано рекордну кількість кінопроектів – 289. І включено в програму виробництва за результатами конкурсного відбору 78 фільмів. І перша, і друга цифри є рекордними для нас».

Воєнна драма Ахтема Сеітаблаєва «Кіборги», присвячена одній із найбільш героїчних сторінок новітньої історії України – обороні Донецького аеропорту, встановила рекорд вітчизняного прокату за весь період незалежності України. Станом на сьогодні його побачили 310 тис. 569 глядачів, і сума зборів становить 22 млн 685 тис. 322 грн.

Минулого року вперше за історію української незалежності була повноцінна прем'єрна осінь. Кілька разів з'являлися лідери прокату. Перший рекорд встановив фільм «DZIDZIO Контрабас», створений без держпідтримки. Успішні результати показали фільми «Сторожова застава» і «Червоний».

У 2017 році найбільше фінансування отримало 62 компанії, 20 з яких – від Держкіно вперше. «Це свідчить про те, що в нас не якийсь там закритий клуб, як дехто стверджує, а до нас можуть прийти компанії, продюсери, які ніколи не отримували державної підтримки, і отримати її. Яскравим прикладом цього є те, що лідером за кількістю отриманих коштів на виробництво від Держкіно минулого року стала компанія, яка їх отримала 2017 року вперше». Йдеться про ТОВ «Ганза фільм» – понад 36 млн гривень.

Держкіно підтримало 75 різних кінозаходів, що теж є дуже великою для нього кількістю. Найбільшими отримувачами підтримки стали найбільші в Україні кінофестивалі, насамперед кінофестиваль «Молодість».

Генеральний директор Київського міжнародного кінофестивалю «Молодість» Андрій Халпахчі розповів: «Ще в часи перебудови було створено Укрдержкінофонд, і була зроблена величезна робота щодо законодавства тощо, але, на жаль, за рік Укрдержкінофонд був знищений, знову кіно було переведено в підпорядкування Мінкультури, і гальмування відбувалося багато років. Те, що відбувається сьогодні в українському кіно – це величезний прогрес. Я багато років працював у комісії, яка приймала проекти. Десять років тому не було чого читати, сьогодні якість значно зросла. І не було тиску з боку Держкіно. Дійсно, за те, що виходить сьогодні на екрани – не соромно.

Кадр із фільму «Червоний»

Важко було просувати на іноземні фестивалі українське кіно, бо не було віри в нього. Сьогодні перед Берлінським міжнародним кінофестивалем отримуємо щодня 70 імейлів – і від фестивалів, і від виробників, які хочуть бачити українські фільми на міжнародних фестивалях.

Пан Іллєнко не зробив дуже важливий акцент на спільному кіновиробництві, яке впродовж останнього року стало повноцінним складником європейського і світового процесу. Як наші митці знімають фільми у спільному кіновиробництві, так і видатні митці світу починають працювати в Україні, що є важливим поштовхом для української економіки».

Насамкінець Пилип Іллєнко наголосив, що результати успішного прокату низки фільмів є результатом прокату й інших стрічок, тому що було дуже важливо створити ефект присутності українського кінематографа в прокаті. Важливо було вивести його з маргінесу взагалі та інформаційного поля зокрема, і потрапити у фокус уваги глядача для того, щоб прем'єра українського фільму була не екстраординарною подією, як політ на Марс чи на Місяць, а чимось таким, що має сприйматися глядачем як щось природне, таке, що має обов'язково бути.

«Ми ще не пройшли точку неповернення українського кіно, але, на жаль, без державної підтримки воно не може існувати, тому важливо зберігати тенденцію того фокусу й уваги, яка є в держави до підтримки національної культури взагалі і до підтримки національного кіно зокрема», – підсумував голова Держкіно.

Фото Дмитра ІВАШКОВА

Перед показом фільму «Кіборги» у Маріуполі

У КИЄВІ ЗАВЕРШИЛАСЯ ОДНА З НАЙЯСКРАВІШИХ КІНОПОДІЙ РОКУ

Нещодавно у столиці завершився тринадцятий фестиваль «Вечори французького кіно», що щорічно відбувається у найбільших містах України.

Вже вкотре подія привертає увагу поціновувачів французького кінематографа, що западає в душу завдяки своїй витонченості, геть позбавленій пафосу й натуги. За традицією, кінофестиваль відбувався у кінотеатрі «Київ», за сприяння Ambassade de France en Ukraine і Французького інституту в Україні / Institut français d'Ukraine та Arthouse Traffic.

Безсумнівна якість французького кіновиробництва – незаперечний факт, тим паче, що уряд активно сприяє подальшому розвитку національного кінематографа, що бере свій початок з 1895 року. Мало хто не знайомий із такими видатними режисерами французького походження, як Люк Бессон чи Жан-П'єр Жене. Щороку у Франції виходить велика кількість справді чудових стрічок, що виділяються на загальному кінематографічному тлі, завдяки драматизму, що наповнює кожний французький фільм, незалежно від жанру. Найкращі кінострічки демонструвалися широкій публіці у рамках щорічного кінофестивалю «Вечори французького кіно».

У столиці фільми транслювалися мовою оригіналу з українськими субтитрами. У програмі були кінопрем'єри різних жанрів і напрямів.

Відкривала фестиваль комедійна стрічка «Молодий годар» від володаря премії «Оскар» за найкращий фільм («Артист») Мішеля Хазанавічуса. Французькі комедії давно стали класикою жанру і набули популярності мало не з часів зародження кінематографа, завдяки іскрометним жартам, особливому шарму, власному стилю. Фільм «Молодий годар» не став винятком, претендуючи на «Золоту пальмову гілку» на Каннському кінофестивалі. Другою картиною у цьому жанрі стала романтична комедія «Шукайте жінку» Со Абаді. Глядачам були продемонстровані й інші фільми в різноманітних жанрах, серед яких стрічка-трагікомедія «Хеппі-енд» – ще один учасник каннського кіноконкурсу, режисер якої Міхаель Ханеке уже є дворазовим володарем «Золотої пальмової гілки». Не варто оминати увагою і монументальний байопік Жана Дуайона «Роден», сюжет якого будується навколо життя і творчості легендарного Огюста Родена – визнаного творця сучасної скульптури. Головну роль у цьому фільмі виконує талановитий Венсан Ліндон – один із провідних акторів сучасного французького кіно, п'ятиразовий номінант на премію «Сезар», призер Канн за найкращу чоловічу роль. Саме його неперевершена гра, що викликає у глядача яскраву палітру почуттів, є головною окрасою кінокартини.

Завдяки прекрасній організації та особливій тематиці фестиваль залишається популярним, не втрачаючи актуальності впродовж років. Перегляд якісних кінокартин дарує глядачу не тільки естетичне задоволення. Відвідувачі, які поділилися своїми емоціями від перегляду, не можуть не відзначити головного – з кінозалу вони виходили з відчуттям радості, повноти життя і приємного «післясмаку». Зрештою, кінофестиваль доводить, що французи знімають неймовірно гарні і проникливі фільми, які змушують глядача плакати від розчулення, сміятися і сумувати разом з головними героями.

Катерина ВАЛЕТЧИК,
студентка ІІ курсу ТНУ
ім. В. Вернадського

ЖАН РЕНО СТАВ УКРАЇНСЬКИМ АКТОРОМ?

За останні роки кіноіндустрія в Україні набула більшої популярності за рахунок якісніших фільмів із більш професійними акторами, режисерами та продюсерами, які мають бажання працювати та вкладати кошти у цей вид мистецтва.

Мабуть, найбільше на це вплинули події, які відбулися на сході, адже українські митці захотіли довести світові, що в Україні є свої шедеври, що у жодний спосіб не пов'язані з сусідніми державами. У нас є свої творчі талановиті люди, працездатність, фінансова можливість розвиватися, натхнення та головне – бажання. І як за таких умов не створювати кіношедеври?

Попри те, що українці дуже шанують творчість своїх земляків, вони також не забувають про світові імена. Серед чи не найвідоміших французьких акторів теперішнього часу можна назвати Жана Рено, який зіграв головні ролі у багатьох французьких стрічках, серед яких «Леон кіллер», «Код да Вінчі» та «Годзилла». Його ім'я знає кожен кіноман і не тільки, тому багато хто здивується, коли дізнається про те, що цей славетний актор зіграв саме в українському кіно.

Фільм має назву «Поліна». У ньому розповідається про тяжку долю 11 річної дівчинки, яка нічого не знає про своє минуле та про життя своїх батьків. Вона живе у будинку зі злою тіткою та двоюрідним братом. Ті таємно планують позбутися дівчинки в її день народження, щоб отримати таємничу спадщину – кіностудію. Поліні вдається втекти, і вона вирушає в чарівну подорож на пошуки правди про свою сім'ю. «Мені було приємно стати частиною «української пригоди», яким став фільм-фентезі «Поліна» завдяки моїм друзям – режисерові Оліас Барко та оператору Тьєррі Арбогасту, – коментує Жан Рено. – І я був радий познайомитися та попрацювати з молодою українською актрисою Поліною Печененко, сором'язливою і тендітною дівчинкою». Режисер розповідає, що кілька років тому випадково зустрів Поліну Печененко під час екскурсії на київській студії Film.ua. «Вона – моя Наталі Портман», – не жалкує компліментів Поліні Оліас Барко. І вже за кілька років, коли Поліна стає дорослішою, вона отримує головну роль у фільмі режисера, який колись помітив та гідно її оцінив. У фільмі вже встигли знятися безліч відомих європейських акторів, серед яких – француженка Віржіні Ледуайен («Пляж», «8 жінок»), а також топ-модель Одрі Марні, яка знімалася для обкладинок італійського, французького, німецького та японського Vogue. Як цікавий факт можна відзначити те, що багато людей вже порівняли та помітили подібність сюжету у фільмі «Поліна» з фільмом «Леон кіллер», у якому Жан Рено зіграв головну роль далекого 1994 року. В обох кінострічках можна простежити історію тяжкої долі маленької дівчинки, яка не має батьків.

Яка роль дісталася акторові у фільмі «Поліна», поки що не повідомляється. Найімовірніше, мовиться про епізод, оскільки на великих сайтах, присвячених кіно, ім'я Жана Рено не значиться в перших рядках акторського складу стрічки. Фільм «Поліна» є результатом спільного виробництва WILD TRIBE FILMS (Бельгія, Франція) та FILM.UA (Україна), за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Дистриб'ютором в Україні виступить компанія UFD. Основні зйомки відбувалися в Україні на студії FILM.UA в листопаді 2016 року, а от фінал за участю Рено знімали вже у французькій столиці. Реліз фільму запланований на 2018 рік. Отож, чекаємо нетерпляче виходу на екрани цього дивовижного інтернаціонального фантастичного фільму!

Олена НИЧИПОРЕНКО,
студентка 2-го курсу, Таврійський
національний університет

КИЇВСЬКА АНДЕҐРАУНД КУЛЬТУРА: ВЕЛИКА СІМКА АРТ-ПРОСТОРІВ МІСТА

У зарубіжних ЗМІ Київ уже давно почали називати «другим Берліном» саме через стрімкий розвиток техно-вечірок та андеґраунд-мистецтва загалом.

Сергій НОВІКОВ

Техно-музика стає дедалі популярнішою серед українців. У столиці з'являються нові проекти, пов'язані з темою андеґраунду, і ось 7 найяскравіших таких проектів, які стали улюбленими серед молоді:

CLOSER

Нижньоюрківська, 31

Арт-центр Closer відкрився у 2013 році й поклав початок активному розвиткові андеґраунд-культури в Києві. Це галерейний простір, розташований на другому поверсі колишньої стрічкоткацької фабрики, що оточена невеликим лісом. Окрім художніх виставок, у Closer відбуваються лекції з історії мистецтва, кінопокази, концерти та перформанси. Центр працює також як коворкінг, де можна просто почитати або попрацювати за ноутбуком.

Відомим арт-центр став завдяки техно-вечіркам. Кожні вихідні на Нижньоюрківську 31 з'їжджаються любителі електронної музики, щоб потанцювати під треки українських та іноземних виконавців. А у 2015 році, після облави на одну з вечірок з боку правоохоронних органів, а потім – рейв-демонстрації під Кабміном та суду, Closer набув шаленої популярності й привернув увагу людей, які до того про існування такого місця та рейвів нічого не знали.

За версією видання про електронну музику Resident Advisor, Closer є одним із 20 найкращих клубів світу, поряд із берлінським Berghain/Panorama Bar та тбіліським Bassiani.

MEZZANINE

Нижньоюрківська, 31

Арт-простір Mezzanine розташований на один поверх вище за Closer і має ту саму адресу. Місце стало логічним продовженням розвитку андеґраунду, разом з відкриттям клубу Otel' у тій самій будівлі, й утвердило Нижньоюрківську 31 як центр техно-музики в Києві.

Mezzanine, невеликий за розміром, зазвичай збирає на своїх заходах малу кількість людей, що більше нагадує дружні посиденьки вдома, де всі знайомі вже багато років. Лекції з філософії, історії, душевні та маловідомі фільми, різноманітні презентації та затишна творча атмосфера – це те, за чим приходять у Mezzanine. Простір є доволі популярним концертним майданчиком для багатьох альтернативних виконавців, які регулярно там виступають. Також варто зауважити, що Mezzanine – один з небагатьох арт-просторів, у якому молоді актори здійснюють театральні постановки.

PLIVKA

Васильківська, 1

Plivka – доволі великий арт-простір, розташований на чималій частині території «Центру Довженка». У чотирьох просторих залах не вщухають техно-вечірки, лекції, літературні вечори, перформанси, виставки, презентації книг та інших проектів, пов'язаних із мистецтвом.

Особливою частиною простору Plivka була Відкрита бібліотека красних мистецтв, яка відкрилася на його базі навесні 2017 року. Книжки фонду й досі там, хоча як проект бібліотеку було закрито на початку 2018-го. Відкрита бібліотека накопичувала та зберігала значну кількість арт-буків: книжок із фотографіями відомих фотографів, роботами живописців.

EDUCATORIUM

Рейтарська, 8Б

Праворуч від галереї Дукат – вхід до культурної лабораторії Educatorium, про яку мало хто знає. Непримітні темні двері з малою вивіскою та сходи на другий поверх, які нагадують сходи під'їзду п'ятиповерхової хрущовки, не привертають до себе належної уваги, а дарма, адже місце наповнене виставками художників та фотографів-початківців, атмосферою класичного музею, але без наглядачів та камер спостереження.

Високі стелі, балкончики з видом на Рейтарську та куполи церкви, де молодь любить сидіти, покурюючи цигарки, обговорювати нову виставку. Антикварні меблі у кафе, розташованому на вході, дуже рідкісні, але особливі вечірки з мінімал-техно – все це найточніше описує Educatorium.

Вже саме розташування простору поблизу «Золотих воріт» говорить про особливу творчо-інтимну атмосферу. Після перегляданння виставок та насичення відпочинком на балкончиках досить лише перейти дорогу, щоб опинитися на порозі Бару/13, або кафе Zigzag та повечеряти там, що більшість постійних відвідувачів та друзів Едукаторіуму звикли робити.

JUGENDHUB

Баговутівська, 1

Культурний центр Jugendhub розпочав свою діяльність улітку 2017 року на вулиці Баговутівська, 1 у стінах будівлі, яка близько 20 років тому була Будинком культури. Колишні організатори вечірки під назвою «Тусовка», закривши проект, вирішили створити місце, яке буде відоме не тільки рейвами, а й культурницькою діяльністю, та назвали його Jugendhub, що дослівно з німецької перекладається як «молодіжний центр».

Відкриття відбулося з техно-вечірки та виставки молодого художника Тараса Бондаренка.

Проіснувати центру Jugendhub за адресою Баговутівська, 1 судилося недовго. Закладові довелося пережити досвід арт-центру Closer. У ніч з 27 на 28 жовтня, під час проведення вечірки «Головная боль», відбулася облава з боку поліції. Правоохоронці захопили центр і почали обшук із метою виявити у відвідувачів наркотичні речовини.

Зараз Jugendhub фактично не має адреси та веде кочовий спосіб існування, влаштовуючи вечірки то в культурній лабораторії Educatorium, то у просторі Plivka, що стало поки що основним місцем перебування центру.

BURSA GALLERY

Костянтинівська, 11Б

Bursa – це наймолодший арт-простір із цієї підбірки. Відкрившись у листопаді 2017 року з виставкою під назвою «Dance, Dance, Dance», присвяченою рейв-культурі, Bursa Gallery одразу заявила про себе як про андеґраундне місце. Перша виставка вмістила роботи таких художників, як Мішка Бочкарьов, Марія Городецька, Ярема Малащук і Роман Хімейм та інші.

IZONE

Набережно-Лугова, 8

В IZONE можна сміливо приходити щодня, не переглядаючи їхні івенти на сторінці в Facebook, адже тут мало не цілодобово відбуваються цікаві лекції, незвичайні перформанси та вечірки, які Вас точно не розчарують.

IZONE розташувався у відстороненому від галасливого Подолу місці, на березі Дніпра у 4-поверховій будівлі в індустріальному стилі. Простір розподілений на декілька зон, серед яких галерея, клуб «Оксана» на першому поверсі, де проводять вечірки та лекції, творчі майстерні, студії та кафе.

Фото Марії САБАДАШ

«З ДОМУ ВИЙШОВ ЧОЛОВІК...»

Мало де героями творів стають бомжі, збирачі пляшок, двірники… Люди, що перебувають на нижніх щаблях суспільства. Виставка Саші Суліменко саме про таких людей.

У середині лютого мисткиня представила в галереї «Калита-АртКлуб» свою серію робіт «З дому вийшов чоловік». Назвою для виставки став перший рядок відомого вірша Даниїла Хармса. Серія з 25 робіт створювалася протягом 2012–2013 років, але досі ніде не виставлялась. П'ять років роботи зберігалися у майстерні у вигляді рулонів – без підрамника, адже більшість із них доволі значні за розміром. За словами художниці, перед тим, як вона висловилася на цю тему, побувала у музеї «Прадо» в Мадриді, де відкрила для себе іншого, ма-

ловідомого Веласкеса, ім'я якого пов'язують насамперед з інфантою Маргаритою. Саша була вражена тим, як у XVII столітті відомий своїми парадними портретами художник створював композиції про «маленьких людей»...

Ця серія робіт виникла на основі спостереження життя нашого двору. Персонажі, зайняті пошуком пляшок і різної іншої сировини, живуть своїм життям, розмірковує Суліменко. Це – своєрідна особлива «планета», що обертається своєю орбітою, і з іншими «планетами» ніяк не перетинається. Проте, «немає людини, яка була би сама по собі». У макрокосмі «двору» відбувається життя-мікрокосм окремої людини, і це – завжди взаємообумовлене співіснування...

Очевидно, що для малярки такі типажі – вкрай цікаві об'єкти для спостереження. Адже вони не надто перетинаються із звичним суспільством, то митця дуже цікавить психологія цих людей, їхні дії. Прості обличчя, прості дії. Але зроблене це у такій добрій манері, що відчувається позитивне ставлення художниці до цих людей, що живуть не у звичайних для нас, а в природних умовах. Умовах природного виживання. Де знайти їжі в баках, де позбирати пляшок, щоб купити щось…

Співчуття авторки до своїх персонажів виявляється навіть у їхніх обличчях – більшість із них мають якусь подібність до авторки – чи то випадкову, а скоріше за все, закономірну. Мабуть, художниця цим хоче сказати, що ми і вони такі самі. Так, вони на нижніх сходинках суспільства, але в них такі самі відчуття, така сама манера поведінки, що і в тих, хто живе у квартирах, обідає вдома чи у кафе і дивиться телевізор у власному помешканні з дахом над головою…

Суліменко народилася у 1977 році, на стику століть навчалася в Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури, у 2001–2003 у вищій художній школі в швейцарському Берні. З 2004 року провела півтора десятки виставок, окрім Києва, – в Одесі, Москві, Тбілісі… Позаминулого року виставлялася в Португалії, де вона мешкала певний час.

Сергій БАХІН
Фото Леоніда КОВАЛЕНКА

ПТАХ НАД БІРКЕНАУ

Відвідання меморіалу жертвам Другої світової війни спонукало відомого майстра пензля Матвія Вайсберга до нової виставки.

Сергій БАХІН

Минулого року Матвій побував у меморіалі Аушвіц-Біркенау, який відомий на весь світ своїм табором смерті. До речі, поляки (а табір – на теперішній території Польщі) уникають назви місцевого населеного пункту – Освенцім, що звучить так польською мовою, і прохають усіх називати його німецькою – Аушвіц, адже логічно вважають, що до створення концтабору долучилися

нацисти, але аж ніяк не місцеві поляки.

Відвідування меморіалу так вразило Вайсберга, що він намалював цілий цикл картин, що передають його настрій після побаченого. Картини вражають своєю темною виразністю, абстрактною суворою незрозумілістю, що мають викликати у глядача певний острах чи якесь незрозуміле хвилювання.

Роботи ці переважно нові, а виставка має назву однієї з них, що була написана торік. Відомий вислів Теодоро Адорно про те, що писати вірші після перебування в Освенцимі-Аушвіці – варварство, став поштовхом для перенесення думок на полотно. Саме на той час Вайсберг узяв паузу в написанні робіт, і ця пауза та роздуми вилилися у цикл філософських робіт. Як виявляється, досить несподівано навіть для самого майстра.

Також на виставці були представлені роботи з циклу «Слабкий антропний принцип», диптих «Цирк», який до цього не виставлявся, і ще одна важлива для автора робота «Б/Н».

Це вже не перша робота, пов'язана з перебуванням київського художника у Польщі. Свого часу він був першим з України, кого запросили на пленер «Грюнвальд-Арт», який щороку відбувається у місці відомої битви і на який запрошуються відомі малярі з країн, чиї війська тоді билися при цьому містечку. Це поляки, литовці, німці, а тепер вже й українці. Це дуже престижний пленер, що триває вже майже десять років, і роботи, виконані там, потім виставляються в усіх цих країнах за державної підтримки. У 2015 році виставка «Грюнвальд-Арт» уперше відвідала Україну. Приймала картини «Хлібня» у Софії Київській за участі послів Польщі й Литви.

Нагадаємо, що Вайсберг народився у Києві 1958 року. Закінчив Республіканську художню школу імені Шевченка та Український поліграфічний інститут. Створює живописні та графічні роботи, ілюструє книги, зокрема Бабеля, Шолом-Алейхема, Багрицького, Юнга, Достоєвського, Рота. Вже з 80-х бере участь у виставках і вдома, і за кордоном. Його роботи зберігаються в музеях України, Німеччини, Ізраїлю, США, Італії та Великої Британії, у приватних зібраннях.

ПЕРЕД СТАРТОМ ПОТРІБНА ПРЕЛЮДІЯ

Невдачі у музичному навчанні часто трапляються через «фальстарт» – коли вчити почали раніше, ніж сформувалося бажання і готовність навчатися.

Щоб зробити щось власноруч, дитина спочатку має побачити це в готовому вигляді, захопитися й подумати: «Я теж так хочу!» Поки не зникло інстинктивне прагнення імітувати дії старших (а таке прагнення є у кожної людини, але не все життя, а лише в період від дитинства до зрілості), слід це прагнення вміло використовувати як стимул для навчання.

Почувши, як музикують інші, дитина захоче сама теж навчитися музикувати. Тому успішний початок занять музикою можливий тільки після набуття певного слухацького досвіду, достатнього для запуску психологічних механізмів імітування. Добре, якщо слухацький досвід починає накопичуватись у власній родині, де музикують батьки, тоді він нарощуватиметься щодня, без жодних додаткових зусиль. Але, якщо такої можливості немає, не біда: слухацький досвід можна отримати, відвідуючи філармонійні концерти та оперні вистави. Звукозапис і концертні або оперні відеофільми теж стануть у пригоді і допоможуть, але лише як доповнення: рівноцінно замінити ними враження від живого музикування неможливо.

Якщо ви маєте намір почати навчання грі на фортепіано, зробіть так, щоб дитина могла поспостерігати за грою гарного піаніста. Якщо дитина навчатиметься грі на скрипці, нехай спостерігає за діями вмілого скрипаля…

До певного віку людині не соромно бути послідовником. Механізм вольового зусилля в дитинстві запускається саме бажанням когось наслідувати, навіть копіювати чиюсь поведінку. Щоб керувати бажаннями дитини, достатньо своєчасно і послідовно пропонувати їй відповідні зразки для імітації. При цьому слід пам'ятати, що діти схильні наслідувати НЕ однолітків і не молодших, а завжди старших за себе, частіше – дорослих. Тому неправильно говорити дитині: «Дивись, як Іринка старанно тренується, яку вона складну сонату вивчила, і ти, якщо не будеш ледарем, теж зможеш, як вона, грати на піаніно віртуозні твори і виступати в концертах». Для пробудження бажання необхідно зовсім інше: дитина мусить відвідувати концерти дорослих музикантів, тоді вона сама захоче, наслідуючи їх, узяти до рук музичний інструмент і бути «як дорослий». В одних це відбудеться раніше, в інших пізніше, але проявиться неодмінно. Щоб почути від дитини прохання: «Купи мені скрипку», інколи вистачає декількох відвідувань скрипкових концертів у філармонії.

Але ці відвідування від самого початку мають бути обставлені таким чином, щоб дитина відчула обмеження. Говоріть, наприклад, так: «Я не візьму тебе з собою до філармонії, дітей туди не пускають, щоб не шуміли». Або: «Мусиш рано лягти спати, а концерт закінчиться пізно», «Ти малий ще до філармонії ходити, все одно там нічого не зрозумієш, сиди краще вдома, дивися телевізор», «Ти погано поводився, а тому на концерт не підеш», «Не пущу, бо цей концерт тільки для дорослих» тощо. Потім поступіться проханню дитини і поведіть її до філармонії, але, щоб не відлякати зацікавленість, зробіть це з помітним небажанням. Не показуйте вашого прагнення скоріше почати музичні заняття. Не поспішайте, бо в педагогічній справі (як і в деяких інших відповідальних справах) старт без прелюдії – то є фальстарт.

Парадокс: щоб дитина змогла навчатися музиці, достатньо купити піаніно; щоб вона захотіла вчитися, буває достатньо продати піаніно…

Відвідування концертів, де дитина може бачити зразки для наслідування, імітації та навіть копіювання, слід практикувати не лише до початку занять музикою, а й упродовж усього навчання. Правильний порядок дій такий: спочатку отримати враження від музикування дорослих, потім грати самостійно. Правильне співвідношення (на всіх етапах навчання): більше часу слухати музику, ніж самому музикувати.

Якщо у вашої родини немає можливості купити музичний інструмент, якщо вам доводиться через матеріальну скруту відкласти це на майбутнє, пам'ятайте, що старт музичної освіти відкладати не можна. Почати бажано якомога раніше (що раніше, то краще), але обов'язково – не пізніше шестирічного віку.

Навіть за відсутності музичного інструмента ви маєте можливість не проґавити момент, бо навчання музики може бути успішно розпочате співом у дитячому хорі. Хоровий колектив обирайте, зважаючи на дві ознаки: репертуар, що виконується (це має бути переважно класика), та кваліфікація диригента (ним має бути професійний дипломований хормейстер із консерваторською освітою). У дитячому хорі, що працює методично правильно, дитина отримає не лише навички музикування, а й ази музичної грамоти. Не забудьте дати відповідні зразки для наслідування: організуйте (ненав'язливо) відвідування концертів «дорослого» академічного хору у філармонії плюс прослуховування музики кантатно-ораторіальних жанрів в аудіозаписах кращих хорових капел.

У сім'ях, де це є прийнятним із моральних міркувань, розпочати музичну освіту можна зі співу в церковному хорі (з того починали багато видатних музикантів, наприклад, Й. Гайдн, М. Березовський, Д. Бортнянський, С. Гулак-Артемовський).

Зрозуміло, і при навчанні грі на інструменті, не буде зайвим паралельно співати у хорі. Одна з порад Роберта Шумана в його збірці педагогічних афоризмів: «Житейські та життєві правила для музикантів» говорить: «Співай старанно в хорі, особливо середні голоси. Це розвине в тобі музикальність».

Раціональний вибір музичного інструмента для початкового навчання конкретної (тобто саме вашої) дитини є окремою педагогічною проблемою; про неї – у наступній статті.

Григорій ГАНЗБУРГ,
кандидат мистецтвознавства,
член Національної спілки
композиторів України

УРОЧИСТА АКАДЕМІЯ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ В'ЯЧЕСЛАВА ЦАЙТЦА

Не перестаю захоплюватися цією унікальною і дуже яскравою Людиною – професором, заслуженим діячем мистецтв України, видатним музикантом В'ячеславом Борисовичем Цайтцем.

Він виховав не одне покоління талановитих гобоїстів, саксофоністів, написав чимало наукових праць, які є дуже корисними та потрібними у педагогічному репертуарі музичних закладів України, створив цілу низку композиторських полотен, що виконуються у світі і мають величезний успіх. А для Митця – успішне виконання його твору, для Педагога – перемога його учнів на престижних Міжнародних конкурсах, продовження його педагогічної манери викладання і славних традицій львівської гобойної школи є, мати, хто за ким виступає тощо. Це були неймовірні хвилини для всіх, адже це все робилося і організовувалося з надзвичайною теплотою, любов'ю до ювіляра.

Урочисту академію відкрив ректор Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка народний артист України, академік, професор Ігор Пилатюк.

Він підкреслив величезний внесок ювіляра та зачитав привітання, які надійшли В'ячеславу Борисовичу з інших міст та музичних закладів, де працюють його колеги, вихованці.

До привітальних слів були запрошені: академік, доктор мистецтвознавства Стефанія Павлишин, директор ЛССМШ ім. С. Крушельницької Лев Закопець, професор Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Т. Шевченка Б. Яремко. У концерті взяли участь: Наталія та Ірина Цайтц, Оксана Рапіта, Віктор Білас, Наталія Якимів, Степан Сивохіп, В'ячеслав Борисов, Андрій Гук, Дмитро та Лілія Максименки, Андрій та Євген Гуменні, Вікторія Дутчак, Ілля Тєрєнтьєв, Катарина Шмідт, Любомир Ліщук, Іван Прищепа, Іван Демковський, Михайло Мурський, Олександр Грицуляк. Творчі керівники: Олександр Савєльєв (ансамбль мідних духових інструментів), професор Борис Олійник (дует вібрафонів), Дмитро та Лілія Максименко (квартет саксофоністів). У програмі прозвучали твори композиторів-класиків, які дуже любить В'ячеслав Борисович. І, звісно ж, ми почули один з найвідоміших його творів «Концертіно», що викликало знову захоплення залу та гучні аплодисменти.

Хочеться побажати дорогому В'ячеславу Борисовичу Цайтцу здоров'я, творчого натхнення, нових цікавих наукових і композиторських праць, нових і талановитих учнів, що гідно продовжать славні традиції львівської гобойної школи.

Анна ШКОЛЬНІКОВА,
композитор. Львів

ЖЕРТВА «РУСКОГО МІРА»

16 лютого Україна відзначила 205-у річницю співака, актора, основоположника національної класичної музики, автора першої української опери «Запорожець за Дунаєм» Семена Степановича Гулака-Артемовського. Відзначила більше, ніж скромно, належно не віддавши шани тому, хто пробуджував національну свідомість, навчав любити рідну Вітчизну понад усе. Але добре вже те, що не забули, добре, що він із забуття повертається до свого народу.

Аджe до 1935 року навіть точної дати народження корифея української музики не знали. Навіть місце його вічного спочинку аж до 1952 року було невідоме. Лише коли після війни в Москві відновили декади української літератури та мистецтва, згадали і про Гулака-Артемовського. Артисти музичного театру ім. Станіславського і Немировича-Данченка, разом із режисером Камерницьким, за підказкою упорядника Ваганьківського кладовища Івана Лепехи, серед хащ бузку відшукали скромний надгробний камінь із написом: «Семен Степанович Артемовский-Гулак. Скончался 6 апреля 1873 года, 58 лет». Тоді ж на могилі митця встановили чорну лабрадоритову колону з мармуровою вазою угорі.

Уточню, що митець відійшов у вічність 5 (17) квітня 1873 року на 61-му році життя в стані глибокої депресії, всіма забутий.

На останньому твердженні ніхто ніколи не акцентував уваги.

А починалася його творча кар'єра просто блискуче! Після навчання за кордоном із тріумфом виступає на петербурзькій сцені, якій віддав понад два десятиліття. У ті часи публіка йшла саме «на Артемовського», щоб насолоджуватися неповторним, надзвичайно широким за діапазоном голосом.

Так, сьогодні почути його не можемо, бо в часи співака звукозапису ще не було, але довіримося свідченням сучасників, які знали на музиці і були від нього просто в захваті. Ось твердження великого Глінки: «Красивішого голосу, ніж у Артемовського, мені не доводилося чути». «Баритон, якого ми ще не чули» –стверджує поет Н. Кукольник. Найвища, «генеральська» похвала генерала Моллера: «Яка то гармата вчора ревіла?» Висока мистецька оцінка редактора «Литературной газеты» Ф. Коні: «Артемовський має дуже приємний basso cantanto». Оцінка друга і земляка Тараса Шевченка, який сам був неабияким співаком: «…А надто як Артемовський Руслана співа, то так, що аж потилицю почухаєш – далебі правда! Добрий співака, нічого сказать».

У 1863 році в Маріїнському оперному театрі відбулася грандіозна прем'єра «Запорожця за Дунаєм». С. Артемовський блискуче виконав головну оперну партію Карася.

Семен Степанович Гулак-Артемовський

Тоді співак і композитор перебував на вершині слави, на мистецькому олімпі, у розквіті творчих сил та енергії.

У ті часи артист імператорських театрів, який прослужив на сцені 20 років, отримував право на пожиттєву пенсію. С. Гулаку-Артемовському, як і іншим талановитим артистам, було надано право продовжити свою сценічну діяльність дворічною «службою вдячності». Упродовж цього часу він отримував і пенсію, і платню.

Проте заслуженим та особливо талановитим митцям дозволялося виступати на сцені, скільки вони хотіли. Тож, коли у нашого земляка термін дволітньої «служби вдячності» завершувався, маючи небувалу сценічну славу, він звернувся до дирекції імператорських театрів із проханням: «По закінченню 20-літньої моєї служби у дирекції імператорських театрів, я маю службу вдячності, яка закінчується у травні наступного 1864 року, відчуваючи в собі творчі сили для роботи на сцені, маю честь покірно просити дати мені можливість продовжувати службу на сцені імператорських театрів. Артист Артемовський. 1863 року, грудень 8 дня».

Митець мав величезну надію, що йому дозволять нести службу вдячності пожиттєво, як, наприклад, його колезі Осипу Петрову. Але прохання не було задоволено, артиста звільнили з відомства театральної дирекції, а адміністрація російської імператорської опери розірвала з ним контракт.

Востаннє у Петербурзі Семен співав на сцені Александринського театру 29 травня 1864 року. Того вечора йшла тринадцята вистава опери «Запорожець за Дунаєм», у якій він виконував партію Карася. Прихильники його таланту прийшли попрощатися з улюбленим артистом.

Ось тут і розпочинається особиста трагедія Семена Гулака-Артемовського. Йому надзвичайно боляче залишатися у Петербурзі без сцени. Ще вчора – бурхливий світ, театр, оплески, сотні людей, вдячне «браво!», а сьогодні – мертва квартирна тиша, яка для артиста рівнозначна смерті. Він розгублений, пригнічений, спустошений. Його енергійна натура, кипуча енергія нестримно протестують проти бездіяльності, вимушеного спокою… Не може збагнути, зрозуміти, звикнути.

Від невимовного душевного болю митець рятується переїздом до Москви, на батьківщину дружини Олександри Іванівни Іванової. Вона була піаністкою і арфісткою, дочкою декоратора московських театрів і балерини, разом із чоловіком брала участь у концертах, їхні портрети часто були поруч на афішах, які до наших днів не збереглися.

У Москві доля, начебто, знову йому посміхнулася. Зв'язки родичів дружини та гучна слава артиста, яка наздогнала його й тут, допомогли повернутися на сцену. Але в московському Большому театрі Артемовський проспівав лише один сезон…

У грудні 1865 року в газетах з'явилося повідомлення: «Співак Московської опери Артемовський залишив службу при московських театрах. Він прослужив на оперній сцені майже 25 років».

І донині офіційною причиною відставки вважається втрата голосу. У цьому є частка правди. У ті часи під час співу відбувалося величезне навантаження на голосові зв'язки, адже мікрофонів не було. Оксамитовий голос Семена і справді часом давав збій. Йому було важко брати високі ноти.

Але ж у виставах були не лише головні ролі, були й епізодичні, другорядні, де співалося зовсім небагато, або й зовсім не співалося. С. Гулак-Артемовський мав величезний сценічний досвід, і там, де не міг зачаровувати голосом, зачаровував артистизмом, адже, окрім усього, був ще й надзвичайно талановитим актором.

Такими самородками, як С. Гулак-Артемовський, не розкидаються. Але ті, хто так високо підняли його на Олімп Слави, безжально скинули. То яка ж тоді істинна причина відставки Гулака-Артемовського?

І саме тут доречно сказати про зв'язок часів. Сучасна Російська імперія нічим не відрізняється від колишньої, як і тоді, їй притаманна нетерпимість до «чужорідного тіла», до «інородця», який затесався у «рускій мір», проте так і не став його частиною, бо не захотів, що для шовініста-великороса є найбільшим «злом». Тодішня система, використавши великий талант, своєрідно помстилася йому за небажання стати «їхнім».

Справді, Семен Гулак-Артемовський завжди пам'ятав про своє славне козацьке походження, чудово знав історію України, не цурався на чужині рідної мови. Так, він співав французькою, італійською, російською. А в душі його жила вона – рідна, золотаво-жовтим колоссям перейнята, блакитним барвінком повита.

Сучасники свідчать, що він так і не позбувся українського акценту, йому були притаманні суто український гумор, гострий розум, дипломатична хитрість. Знаємо про його багатолітню дружбу з відомими людьми того часу, зокрема і з Тарасом Шевченком, які мали власну, відмінну від владної, думку про суспільний розвиток, тодішні порядки тощо.

Адже після розгрому Кирило-Мефодіївського братства в Києві (1847) Шевченка було оголошено політичним злочинцем номер один. Влада вважала, що його творчість впливає на зростання «невдоволення і бродіння» серед населення «Малоросії». Для царя ж Ніколая I він став особистим ворогом, долею якого імператор люто опікувався аж до самої смерті. Не пробачив його й Алєксандр II – «він образив мою матір». То чи міг бути Артемовський «їхнім», якщо дружив з ворогом?..

Дійшли до нас також його вільні висловлювання на зібраннях і в пресі, які, безперечно, не могли подобатися царській владі. Навіть слова, сказані у зв'язку з проектом Петербурзького водопроводу (створений С. Артемовським у 1858 році): «…Тільки так бідний клас петербурзького народонаселення матиме змогу користуватися чистою, здоровою водою» – сприймалися як доказ його симпатій до простих людей.

Зрештою, композитор написав оперу «Запорожець за Дунаєм», що стала окрасою українського музичного мистецтва. А цього вже російське театральне чиновництво йому не лише не забуло, а й не пробачило.

Щирий, наївний, довірливий, як дитина, Семен, напевне, так і не збагнув, що не став за свого чужим людям, яким кілька десятиліть дарував велику радість – свою неперевершену пісенну творчість, навзамін прагнучи тільки одного: залишитися самим собою і сином рідної землі. Що так природно і нормально, та лише не в Росії.

Саме таких висновків доходиш після опрацювання документів та листів Семена Гулака-Артемовського того періоду. Хай це звучить як гірка іронія, але, якби наш земляк мав прізвище Сідоров, то служив би в театрі до кінця своїх днів. А через те, що був українцем, і не лише за прізвищем, а й за духом, йому показали, де в імперії таким місце.

Він дуже важко переживав відставку. Свідченням депресивного стану композитора, глибокого душевного переживання є лист, написаний артистом майже через

рік після звільнення, до колеги Павла Васильєва у Вільно з проханням поставити там «Запорожця». Це була остання надія. Але запрошення до Вільно так і не отримав.

На той час він квартирував на околиці Москви у Підновинському – жив із дружиною у невеличкому будиночку, який належав Кудринській церкві Різдва Христового. Семен Степанович зазнав чимало горя – поховав дочок Олександру й Варвару та сина Василя. Гасив невигойні рани улюбленою роботою, але її відібрали.

Митець намагається захопитися читанням, новинами науки, але глибокий депресивний стан його не полишає. Артист, людина сцени, яка звикла до живого спілкування з людьми, лишається, хоч і з коханою людиною, але без того, що стало суттю і змістом існування.

Через прірву років життя кожної відомої особистості обростає легендами. За однією з таких зів'яла троянда в руках Артемовського ожила, і він зрозумів, що руки його особливі. Відтак почав зцілювати людей, бо ще з часів навчання за кордоном був знайомий з теорією фізіолога Месмера, за якою деякі люди здатні черпати енергію з космосу. Цією енергією можна впливати на фізичний і душевний стан хворих. Тож деякі дослідники життя співака твердять, що він володів гіпнозом. Проте це зовсім не так. Бо як насправді лікував «магнетизер Артемовський» можна прочитати в журналі «Ребус» № 4–5 за 1884 рік у спогадах його пацієнтки: «Хвилин за п'ять до вітальні увійшов пан у фланелевій блузі, високого зросту, міцної статури, на вигляд років 50. Це був Семен Степанович. Він підійшов до мене і запитав:

– Ви бажаєте лікуватись? Але я не медик і жодних ліків не даю, окрім звичайної води та маслинової олії.

– Я чула, що ви лікуєте магнетизмом.

– Ті, хто сюди приходить, – пояснив він, – лікуються лише молитвою, інакше раджу вам звернутися до медика. Без молитви магнетизм нічого не вартий».

Отже, Семен Степанович лікував людей молитвою. Він жив на подвір'ї церкви, а «лікувальний гіпноз» і йому подібне були несумісні з православною вірою. Нагадаю, що композитор походив зі священицької династії і навчався в духовній семінарії. Як і належить синові священика, був високопорядною людиною, дотримувався Божих Заповідей. Він завжди мав Бога в серці й душі.

Пам'ятник митцю в Городищі

Поштова марка, що побачила світ з нагоди 200-річчя Гулака-Артемовського

За спогадами сучасників, був людинолюбом, виступав у благодійних концертах, завжди допомагав нужденним, жертвував гроші пораненим, сім'ям полеглих у війні. Ніколи не мріяв про багатство, бо жив біблійною істиною «Не шукайте скарбів на землі, а творіть їх на небі», адже все на землі тлінне, вічне лише духовне – безмежна любов до рідної неньки-України, її народу, звичаїв, традицій, чим пронизаний невмирущий «Запорожець за Дунаєм»…

У часи розпачу й нестримного тяжіння до людей Гулак-Артемовський почав очищати їхні душі молитвою. Після очищення мало б приходити й зцілення. Отже, земний шлях композитора і починався молитвою, і закінчився Великою Молитвою про вічні людські цінності. «Це не мистецтво, а дар, – казав він, – і я не маю права брати за нього винагороду». Він насправді за лікування, за зцілення не взяв жодної копійки, і щедрість його душі лише засвідчує її велич.

Приятель митця Зосим Недоборовський (журнал «Киевская старина», 1893 р.) згадував, як Гулак-Артемовський за власні кошти на дорогому папері власноруч намалював віньєтку з Божими Заповідями для всіх передплатників петербурзьких газет і був здивований, що на це ніхто не звернув уваги.

Як не звернули уваги й на те, коли морально пригнічений, доведений до відчаю, «магнетизер Артемовський», а колись «перший бас імператорської опери» дощової весни 1873 року підхопив запалення легень і, ослаблений глибокою депресією, не зумівши перебороти недугу, відійшов у вічність.

Усіма забутий…

Семен Гулак-Артемовський, як і його великий приятель Тарас Шевченко, фактично, став жертвою «руского міра». Через те, що не схотів його прийняти. Бо належав до іншого світу, якому і через століття зізнається у вічній любові вустами нескореної Одарки в безсмертному «Запорожці»:

Україно, рідний краю,
Серцем я тебе кохаю…

Ольга ОСИПЕНКО, провідний науковий співробітник музею С. С. Гулака-Артемовського, м. Городище, Черкаська обл.

21 ЛЮТОГО – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

Від 2000 року в Україні 21 лютого відзначається міжнародний день рідної мови. На XXX сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, що тривала з 26 жовтня до17 листопада 1999 року в Парижі, було оголошено про «підтримку мовного та культурного різноманіття та багатомовності». Запроваджено нове офіційне міжнародне свято, яке нагадує людям про величезну кількість мов, що існують у світі, серед яких – і їхня рідна.

ЮНЕСКО прагне підтримувати мову як ознаку культурної належності особи, оскільки ні для кого не є секретом, що нація живе доти, поки живе її мова, адже разом із мовою зникає індивідуальність кожного народу, його історія та славетне минуле. Проте організація ЮНЕСКО вважає, що вивчення іноземних мов надзвичайно важливе у наш час, оскільки багатомовність є ключем до взаєморозуміння та взаємоповаги між народами й державами.

Завдяки відзначенню дня рідної мови, люди звертають увагу на доволі значущі проблеми сьогодення. Існують народи, чисельністю до 10000 осіб, які активно розмовляють своєю рідною мовою. Часто ці мови не передаються наступному поколінню, а згодом ідуть у забуття. Також існує багато мов, якими розмовляють менше за 100 осіб, та які навіть не задокументовані.

Для тих народів та меншин, які стикаються із цією проблемою, питання зникання рідної мови є доволі болісним і стоїть чи не на першому місці. Кожен освічений член суспільства одного з таких народів розуміє всю глибину та значущість проблеми, тому що зникає мова, якою володіли їхні предки, яка виникла не просто так і пройшла складні випробування крізь роки не для того, аби зникнути у XXI столітті. У Ліни Костенко є влучна та правдива фраза: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову».

На жаль, історія цього важливого свята для суспільства починалася сумно і трагічно. 21 лютого 1952 року у Бангладеш влада жорстоко придушила демонстрацію протесту проти урядової заборони використання у країні бенгальської мови. Після страшних подій цей день у Бангладеш став днем полеглих за рідну мову і через багато років став підставою для запровадження Міжнародного дня рідної мови. Можна сказати, що це свято є приводом для роздумів та зосередження уваги на мовному питанні в усьому світі.

Останнім часом актуальність мовного питання в Україні набирає нових обертів завдяки подіям, які відбуваються на сході країни. Яскравим прикладом прогресу у використанні української мови є факт її популяризації в українських ЗМІ. На радіо, телебаченні, на різних інтернет-порталах, у журналах та газетах можна побачити активніше вживання української мови, аніж це було навіть 5 років тому. Також важливим є зростання інтенсивності використання української мови молоддю, яка нині творить майбутнє.

Нарешті багато молодих людей зрозуміли, що кращої за солов'їну рідну українську мову бути не може. Звичайно, є мови, які можуть нас надихати й чогось навчати, змушуючи розвивати мозок та розширювати світобачення, проте рідна мова назавжди залишається у нашому серці, адже саме завдяки їй ми можемо дивитися на все крізь призму первинних почуттів. Мабуть, кожен справжній українець із самої колиски пам'ятає відомі слова Великого Кобзаря українського народу Тараса Шевченка: «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь». Тож вивчаймо та цінуймо рідну мову, яка нас зростила, виховала та зробила тими, ким ми є зараз – справжніми українцями, які шанують та не забувають минулого своєї славетної Батьківщини!

Олена НИЧИПОРЕНКО, студентка 2-го курсу Таврійського національного університету

ЧАЙКОВСЬКИЙ ОЧИМА СТУДЕНТІВ

Виконання зразків світової музичної класики – це завжди естетичне «хрещення» і випробування для молодих музикантів, а публічні виступи із просвітницькими лекціями (і просто роздумами) про класичну музику – це професійне випробування для майбутніх музикознавців.

Поєднанню обох цих «випробувань», через які неодмінно мають пройти майбутні професіонали музичного мистецтва, присвячений просвітницький лекторій «Класики – нащадкам», автором і засновником якого є один з провідних викладачів Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра, музикознавець Ж. А. Литвиненко. Перший сезон лекторію розпочався у 1998 році, тож нинішній, 20-й сезон – ювілейний.

Нещодавно у приміщенні державного Музею Миколи Лисенка відбулася чергова лекція-концерт Лекторію. Цього разу його програма була присвячена творам класика світової музики П. І. Чайковського, життя і творчість якого тісно пов'язані з Україною. Виконавцями творів та ведучими (лекторами-коментаторами) концерту традиційно були студенти Інституту музики.

У ролі лектора-музикознавця цього разу випало постати студентці другого курсу відділення «Теорія музики» Владі Тимощенко, виступ якої з оглядовим нарисом про життя і творчість композитора відзначався цілковитою зрілістю і щодо володіння предметом, і щодо майстерності викладу матеріалу. А з усними анотаціями до кожного з виконуваних творів виступила інша студентка Інституту – третьокурсниця Олександра Василюк (обидві студентки – вихованки викладача-методиста Ж. А. Литвиненко).

В індивідуальних інтерпретаціях студентів прозвучали твори композитора різних жанрів, окресливши широку панораму його творчості: музика для дітей, пісні та романси, фортепіанні твори, уривки з опер та квартет. Цікаво було спостерігати, як хрестоматійна класика, до якої зверталося чимало визначних артистів, набувала нових нюансів та образно-емоційного наповнення у виконанні юних музикантів.

Зразки пісенно-романсової творчості П. Чайковського майстерно представили студенти вокального відділу: пісню «Мой садик» виконала А. Шемейко (клас викладача К. Мамчур), романс «В эту лунную ночь» – І. Кравченко (клас заслуженого діяча мистецтв України Т. Коваль).

Безмертна сторінка оперної спадщини композитора – арія Ольги з опери «Євгеній Онєгін» – прозвучала в емоційному та сповненому душевної щирості виконанні студентки другого курсу А. Шікуц (клас викладача Л. Фещенко).

Цікаво, що фортепіанна музика композитора була презентована і в оригінальному авторському вигляді (Ноктюрн ор. 19 № 4, виконаний студенткою третього курсу М. Горбатовою, клас викладача І. Вавринчук), і в перекладенні для баяну: п'єса «Журба» прозвучала у виконанні студента третього курсу М. Галушка (клас викладача В. Одинцова), а п'єса «Грудень» із циклу «Пори року» – у виконанні студента другого курсу А. Качановського (клас заслуженого працівника культури України Ю. Чуприни).

Переконливим «резюме» концертної програми став виступ студентів квартетного класу викладача В. Бондаренко, які майстерно й емоційно виконали третю частину («Скерцо») Квартету № 1 Ре-мажор П. Чайковського.

Судячи зі схвальної реакції слухачів та піднесеного стану учасників лекції-концерту, черговий сеанс «хрещення класикою» був для майбутніх професіоналів музичного мистецтва успішним і продуктивним.

Олександр РІЗНИК,
музикознавець

СЛАВИЛИ НАТХНЕННЯ

18 лютого в столичному Музеї Максима Рильського відбувся концерт класичної вокальної музики з циклу AVE Spiritus.

Світлана СОКОЛОВА

Карина Проценко

Цикл концертів класичної вокальної музики AVE SPIRITUS започаткували Вишгородський історико-культурний заповідник разом з Київським літературно-меморіальним музеєм Максима Рильського та Київським інститутом музики імені Рейнгольда Глієра. Куратором нового проекту є провідний науковий співробітник Вишгородського історико-культурного заповідника Вадим Перегуда, який сказав: «Нас зібрало тут натхнення. Поціновувачі мистецтва присутні на першому концерті класичної вокальної музики, який відбувається як міжмузейний проект.

Антон Перегуда

Погляньмо на розвинені країни – Німеччину, Америку, Японію – на першому місці там завжди культура, бо це натхнення, з якого народжується держава. Правильною є назва газети, яку Ви представляєте, – «Культура і життя». Немає культури – немає життя. І, сподіваюсь, Ви донесете через газету до можновладців моє переконання, що культура має бути на першому місці».

Пролунали найкращі твори українських та зарубіжних композиторів і поетів у виконанні студентів Київської академії музики імені Глієра класу викладача вокалу Михайла Ільчука. «Чи не найвища з насолод – насолода творити»,– сказав Микола Гоголь, а учасники концерту промовили: «AVE Spiritus!» («Славимо натхнення!»).

На роялі, за яким акомпанувала артистам одна з найкращих концертмейстерів академії Ірина Паламаренко, грав колись Максим Рильський.

«Тільки у справжньому стражданні від кохання народжуються неймовірні хвилі творчості»,– стверджувала ведуча, і для присутніх звучав твір Вольфганга Амадея Моцарта – арія Фігаро з опери «Весілля Фігаро» у виконанні студента 4-го курсу Антона Перегуди. Бархатисто-переливчастий баритон співака зачарував слухачів і тоді, коли Антон виконував «В молчанье ночи тайной…» Сергія Рахманінова і «Богоматерь в городе» Георгія Свірідова на вірші Олександра Блока. Для знаних людей різних епох і народів образ Божої матері є джерелом непідробного натхнення. Це дав нам відчути співак.

Студентка 3 курсу Карина Проценко продемонструвала, як страждання закоханої людини відкривають у ній творця, виконавши твір Джованні Баттіста Перголезі «Se tu m'ami» («Якщо кохаєш…»).

Українську народну пісню порівнюють зі співом солов'я, в ній є самобутність, глибина і гармонія. Ще раз усвідомити це нам допомогли виступи студента 3 курсу Володимира Максимчука, Антона Перегуди та викладача кафедри вокалу КІМ імені Р. Глієра Михайла Ільчука.

Володимир виконав «Якби мені не тиночки…» (обробка Бориса Лятошинського), Антон – «Три шляхи…» Миколи Степового на вірші Т. Г. Шевченка. А Михайло Ільчук, який знає не лише теорію співу, показав високу майстерність, вразивши публіку зворушливим «Ой, ти дівчино, з горіха зерня» Анатолія Кос-Анатольського на вірші Івана Франка.

Михайло Ільчук про А. Перегуду каже, що він за гарного впливу міг би стати другим Хворостовським. Антон поділився секретом: «Співати треба душею, голос це доповнення, передусім роль відіграє артистизм, внутрішня енергія. Якщо вона не виплеснеться, то нічого не буде. Михайло Васильович познайомив мене з академічним вокалом, з тим, чим я займаюся сьогодні, бо я співав естрадну музику,– без душі, без експресії та відчуття щастя. А от на 2-му, 3-му курсі почав закохуватися у цю справу. Я не хочу заробляти багато грошей, мені потрібна навіть не слава, а визнання».

Фото авторки

ПОДОРОЖ У «РОЗЧАХНУТИЙ» СВІТ ДОБРА

Такий цікавий маршрут подорожі шляхами людської долі запропонувала своїм читачам письменниця Валентина Овод.

Леся САМІЙЛЕНКО

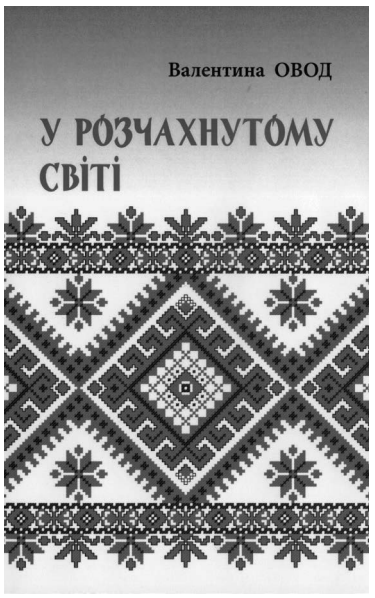

Її збірка оповідань, новел та етюдів під назвою «У розчахнутому світі» – це задзеркальний чи рентгенівський погляд і аналіз долі, який ця авторка вміло і талановито подає у майже казковій формі, бо всі її невеличкі літературні твори мають одну спільну рису – вони закінчуються перемогою добра. Оповідання написані барвистою літературною мовою, герої цих творів – представники різних прошарків нашого суспільства. І ще одна риса, що характеризує творчість цієї харківської письменниці – це вміння розповісти історію так, що вона не лише запам'ятовується, але й залишає в серці щем… Чи то від захвату, чи від туги, чи від близькості ситуацій, у яких кожна людина опиняється по-своєму і зі своїми нюансами та особливостями, але може потрапити, якщо не втямить моралі, яку несе зміст оповідань. Як приклад пригадується оповідання «Чи довго до радості?», в якому йдеться про долю простої жінки, яка виховує сама сина і дуже тривожиться за його долю, бо почав товаришувати з однолітком із сім'ї, яка дбає лише про гроші і того самого вчать сина – і свого, і сусідського, якого мати не має змоги самотужки забезпечити. «Ой, порадилися біда з бідою та обійняли так, що й передихнути не сила. Закрила б очі – і геть із вкрита. І ні квіточки на ній, ні листочка зеленого.

Тетяна застигла перед вранішнім вікном. Чорний гребінь на білім підвіконні. У погляді – дерева чорні, сучкуваті, наче сторожа її нещастя. Тільки син тримає, інакше б вкоротила собі віку».

У цих словах, якими починається це оповідання, так глибоко і метафорично змальований стан душі жінки, яка не бачить світла в кінці тунелю своєї долі. Та якби ж тільки своєї, бо болить душа за сина, якому вона не може дати того, що всі навколо. Здається, що виходу з її становища і немає, але тут у її життя свою корекцію вносить її величність Доля, що посилає на допомогу літнього сусіда, який запропонував узяти під свою опіку хлопчика. І ось вам хепі-енд від авторки, яка вигадала цього шляхетного і розумного героя, колишнього льотчика, який так захопив увагу її сина, що той змінив усі свої пріоритети і почав тішити свою маму, якій і світ був немилий до цього. А закінчується оповідання світлими надіями на те, що все буде добре у цій родині, бо до радості приводить іноді його величність збіг чи просто випадок.

Власне, як уже було сказано вище, інших за настроєм оповідань у цієї авторки і немає, хоча й сама знає життя в усіх його проявах і не роздивляється його крізь рожеві окуляри щодня. Бо можна подумати, що ця авторська тенденція є результатом якоїсь наївності чи недалекоглядності. В такому разі наївними можна назвати авторів казок… Але ж казка – це один із жанрів літератури, який віками був, є і буде потрібний. І знаєте чому? Бо кожна людина знаходить у них щось із реального життя і підсвідомо хоче, щоб добро перемагало зло.

Думаю, що і книга Валентини Овод читається на одному подиху саме з цієї причини. У кожному з оповідань ти вже шукаєш своєрідну інтригу, яка закладена авторкою не завжди на самому початку твору, а вже у другій половині активно розвивається. І ось уже у простому, на перший погляд, сюжеті, героями якого є, зазвичай, дуже прості люди, майже несподівано і зненацька проблеми вирішуються авторкою саме так, як це відбувається в казках, коли добро, попри всі інтриги злих сил, перемагає зло.

МІСТО ГОВОРИТЬ ІЗ ТИМ, ХТО ЙОГО ЧУЄ…

Я точно знаю, що це так, бо таким є і діалог людини з квітами, які говорять не з кожним, і з іншими представниками, на перший погляд, німого світу, який почути і побачити може лише той, хто любить…

Такі враження справила на мене нова збірка поезій та оповідань Станіслава Бондаренка «З ким місто говорить». Ані крапки, ані знаку запитання у цій назві автор не ставить, і шукай відповіді, якщо так кортить дізнатися, або відповідай на це запитання сам на свій розсуд. Тож я спробувала на свій… Можливо, комусь моя думка видасться дуже примітивною, але Станіслав Бондаренко – один із сучасних поетів, прозаїків, сценаристів, яким від Бога дано любити місто від камінця до бруківки чи будівлі і до храму в усіх його требних виявах. Поетів-урбаністів і нині трохи є. А от ліриків-урбаністів – одиниці. Велике місто зазвичай витискає з людини душу у прагненні знівелювати її особистість і перетворити її на універсального солдата мегаполіса. У цьому процесі виживають одиниці, і цю перемогу здобувають корінні та залюблені у своє місто до нестями міщани (у сенсі проживання, а не побутових уподобань), яких, наприклад, у столиці залишається дедалі менше. І про це можна мати свою думку кожному, але, якщо замислитись і проаналізувати ситуацію, яка нині склалася в Києві, то і не погодитися важко.

Тож хочеться лише додати слова автора передмови: «Ця книга – чуттєвий поводир у часі й просторі, починаючи не лише відтоді, «коли наша підземка була малою»…» А її автор так залюблено веде лабіринтами свого міста кожного, хто любить поезію та слово, що мимоволі в об'єкт його уваги і любові – місто – закохується і читач. Трохи ностальгічного настрою у самій назві титульного вірша «Коли дерева вищі за будинки», яка асоціюється з назвою пам'ятного фільму «Коли дерева були великими» і лише підкреслює той настрій, яким пронизана вся творчість поета.

А «Хрещення Хрещатиком» – це той процес чи скоріше стан, який переживає кожна людина, яку доленосні шляхи приводять до Києва. Його, це хрещення, кожен проходить по-своєму, і вже в наш час важко відчути той смак старовинного міста, який був притаманний лише Хрещатику в Києві, коли він буяв каштанами і не плювався вивісками та вітринами, що малознайомими загалу мовами закликають… До чого і куди, хай кожен дасть відповідь на ці запитання сам. Автор книги: «З ким місто говорить» чує кожен його зойк, але не тужить, а співпереживає його біль мовою поета і художника.

Лариса САМІЙЛЕНКО

У КОЖНОГО ШЕВЧЕНКО СВІЙ…

«Туга сивого крила» – таку назву має книга Володимира Родіонова у перекладі Петра Перебийноса, що вийшла у харківському видавництві «Федорко».

Автор один з тих, хто пише російською, але перекладений українською мовою когортою поетів-перекладачів, серед яких: Роберт Третьяков, Микола Шаповал, Юрій Герасименко, Юрій Стадниченко, Віктор Кулик, Петро Василенко, Володимир Верховець, Олекса Марченко, Степан Сапеляк, Леонід Тома, В'ячеслав Романовський, Микола Томенко, Олександр Шарварок, Василь Боровий, Петро Перебийніс, Микола Мачківський та інші. В переліку особистостей, які приділили свою увагу творчості цього поета – яскраві представники сучасної літератури, яким не бракує смаку у виборі поля своєї перекладацької діяльності. Тому, без зайвого пафосу та аналізу творчості Володимира Родіонова, можна лише спиратися на ці імена.

Як приклад: «О жизни в частности и в целом» у перекладі має такий результат: «Жити – літати!» Переклад усіх поезій автора має філософський підтекст, в якому автор перекладу демонструє ментальну відмінність двох «братніх народів», яка ніколи не мала спільних рис. І цей висновок особливо яскраво демонструє мовна палітра поетичного жанру.

Тож трохи оригінального тексту задля підтвердження цих думок не завадить.

XXX

«Начну сей важный сказ с расхожей
фразы «Красиво жить не
запретишь!»,
С ударным, но не до конца
объяснимым словом
«красиво»…

XXX

«Чую зачовгану фразу:
«Красиво жить не забороните!»
А звісно. Хто заборонить
Жити в розкошах,
купатись у владі,
чваніти у розпусті?
Хто заборонить
Жити бідно і чесно,
жити з піснею і любов'ю?
Жити – творити.
Жити –літати…
Хто заборонить жити красиво?

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Прохання до всіх, хто може допомогти посильним пожертвуванням для купівлі іконостаса у церкву Успіння Пресвятої Богородиці в селі Літочки Броварського району Київської області.

Мати Божия Пречистая, возри на мене грішного і от сеті гріха избави мене і на путь покаянія настав мене, до плачуся діл моїх горько.

Кошти можна перерахувати за реквізитами:

Релігійна громада УПЦ КП Успіння Пресвятої Богородиці, с. Літочки Броварського району Київської області.

Р/р 26001056106194, МФО 380775, ЄДРПОУ 14360570

Настоятель храму от. Володимир Ворона тел.: 095–793–55–47

Бухгалтер Надія тел.: 067–316–28–12

Староста храму Юрій тел.: 067–242–19–30

ПОЛЬСЬКОГО КЛАСИКА ПРЕЗЕНТУВАЛИ В МУЗЕЇ КЛАСИКА УКРАЇНСЬКОГО

Творчість Чеслава Мілоша варто популяризувати в Україні… Так вважає Польський інститут в Україні, який влаштував презентацію перекладу повісті видатного письменника «Долина Ісси».

Сергій БАХІН

Представляли працю в Національному музеї Тараса Шевченка. У перекладі українською мовою. Мабуть, невипадково у музеї нашого класика, адже Чеслав так само вважається класиком польської літератури. Зібралося близько сотні людей, щоб послухати про Чеслава та один з його найкращих творів. Серед тих, хто відкривав вечір, був і Посол Польщі в Україні Ян Пєкло. Він пригадав, що за часів комуністичної Польщі Мілош був заборонений у Польщі, читати його було не можна.

З 80-х років минулого століття Ян працював у краківській газеті. І вже наприкінці комуністичних часів у Польщі, за словами дипломата, йому вдалося зробити перше інтерв'ю з Мілошем. Телефоном. Чим посол відверто пишається. Ян нагадав, що у Чеслава був великий зв'язок із Вільнюсом, там він провів дитячі й юнацькі роки. А останні роки життя видатний поляк мешкав у рідному місті Пєкла – Кракові, пояснюючи його подібністю до Вільнюса.

«Долина Ісси» вже третя, після поетичного тому «Вибрані твори» (2008) та есе «Земля Ульро» (2015), книжка видатного польського автора, що виходить друком у видавництві «Юніверс». Попри те, що це прозовий твір, написаний він надзвичайно поетичною мовою, присвячений пізнанню митцем свого коріння. Головний герой «Долини Ісси» хлопчик Томаш шукає відповіді на запитання: «Як це стається, що ти є тим, ким є?» Замислитися не лише над явленою ідентичністю героя, але й над своїм єством, над сутністю людини загалом спонукає цей глибоко філософський твір. «Долина Ісси» (1955) є автобіографічною книжкою і водночас нею не є: герой роману – підліток зі шляхетської родини (Томашу наприкінці твору 13 років), а дія розгортається в Литві – напівреальному-напівказковому краї озер, у долині, що зберігає час язичницької старовини.

Тут реальність захоплює і лякає. Невидимі «сили» допомагають романним героям, неначе таємничі енергії. В лісі мешкає чарівник Масіуліс, який готує магічне зілля. Труп тут пробивають осиковим кілком, щоб він не повертався до живих… Навіщо цей світ і навіщо довколишня аура поганської дивовижі? Чому письменникові плутає плани етнограф, наказуючи дорогою записувати старі легенди, перекази, замовляння і приповідки? У романі автор описав свою тривогу, якою повнилося знання дорослого. Немає нічого дивного в тому, що ця уявна казка від першої сторінки є «замаскованим теологічним трактатом», як полюбляв про ней казати Мілош. Роман стає трактатом про людську природу і присутність зла.

В Україні не так багато знають про Чеслава. Головне мірило його слави – звання Нобелівського лауреата 1980 року, коли у Польщі постав антикомуністичний рух «Солідарність». Мілош був поетом, прозаїком, перекладачем, а його власні твори перекладено 42-ма мовами. Він почесний громадянин Литви і Кракова.

Чеслав Мілош народився 30 червня 1911 року в селі Шетейні у Литві. Юні роки Мілоша минули у Вільнюсі. Вже тоді він став співзасновником поетичної групи «Жагари». Першу поетичну збірку «Поема про застиглий час» видав 1933 року. Роки німецької окупації Мілош провів у Варшаві, працював сторожем у бібліотеці Варшавського університету, завдяки цій посаді мав необмежений доступ до книгосховища. У цей час писалися вірші, які потім були вміщені у збірках «Вірші», «Рівнина» «Незалежна пісня», а також у виданій 1945 року книзі «Спасіння».

З 1945 року Чеслав Мілош працював культурним аташе у дипломатичних представництвах Польської народної республіки у Сполучених Штатах і Франції. У 1951 році в Парижі Мілош попросив політичного притулку. Еміграція для Мілоша означала, що він відривається від єдиної мови, якою вміє писати. За свідченнями видатних поляків еміграції Зоф'ї Герц і Єжи Гедройця, які його тоді прихистили, письменник перебував на межі нервового зриву: поводився «як звір у клітці» (як писала Герц), думав про самогубство.

По кількох роках поневірянь Мілош отримав посаду на кафедрі слов'янських мов і літератур у Каліфорнійському університеті в Берклі, де викладав понад 20 років. Упродовж десяти років у США майже ніхто про Мілоша не знав, йому здавалося, що і в Польщі ніхто про нього не пам'ятає. У сонячній Каліфорнії він відчував духовне відчуження. Мілош шукав утіху в роботі над перекладом Біблії – Псалмів і Книги Йова. У США він видав «Поневолений розум», «Здобування влади», «Долину Ісси», «Родинну Європу», «Поетичний трактат», збірки поезій «Король Попель та інші вірші» (1962), «Зачарований Гуцьо» (1965), «Місто без назви» (1969), збірки есеїв та оповідань «Видіння над затокою Сан-Франциско» (1969), «Земля Ульро» (1977), «Сад наук» (1978). На батьківщині у цей час його творчість була майже невідомою, хіба що якісь принагідні публікації в антологіях.

10 грудня 1980 року Мілош отримав Нобелівську премію з літератури і став третім польським лауреатом цієї нагороди. Як було написано в обґрунтуванні журі, польського поета відзначили за «безкомпромісну проникливість у виявленні загроз для людини у світі, переповненому багатьма конфліктами». Під час церемонії вручення нагороди у Стокгольмі Мілош сказав: «Я – частина польської літератури, яка відносно мало відома у світі, тому що майже не перекладена. Польська література нагадує таємне братство, яке має власні обряди спілкування з померлими, де плач і сміх, пафос та іронія співіснують на рівних».

Після відзначення поета Нобелівською премією його вірші почали з'являтися на батьківщині в офіційних виданнях. Після повернення до Батьківщини вийшли друком книжки «Придорожний песик» (1997), «Це» (2000), «Другий простір» (2002), «Теологічний трактат» (2002), а також «Орфей і Евридика» (2003) – поема, яку Мілош написав по смерті своєї дружини Кароль. Мілош помер у віці 93 років. Похований у саркофагу видатних поляків монастиря отців Паулінів у Кракові поряд з видатними поляками – єпископом Яном Длугошем, поетом і живописцем Станіславом Виспянським, художником Яцеком Мальчевським і композитором Каролем Шимановським.

КЕРАМІКА МИХАЙЛА ДЕНИСЕНКА: ХВАЛА РУКАМ, ЩО ТВОРЯТЬ ДУШУ ГЛИНИ

СЛОВО ПРО ЛЕГЕНДУ ВАСИЛЬКІВСЬКОЇ МАЙОЛІКИ

Кожний гончарний осередок пам'ятає і особливо шанує імена майстрів, що, подібно до атлантів, підняли ремесло краю своїм талантом і працею, закарбували його в національній культурній спадщині.

Таким навічно залишився відомий мистець Василькова (Київщина) – художник-кераміст, член Національної спілки художників України, заслужений діяч мистецтв України, лауреат Премії імені Катерини Білокур Михайло Денисенко (1917–2000).

З нагоди 100-ліття від дня народження майстра Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному розпочав 2018 рік під знаменом пошанування його гончарського феномену, репрезентувавши виставку творів кераміки Михайла Денисенка з власної фондової колекції.

Експозицію складають близько 40 виробів, датованих серединою 1960-х – кінцем 1980-х років. Декоративні тарелі, панно, глечики, миски, набори вжиткового посуду («Козацькому роду нема перевоу», «Гомоніла Україна», «Взяв би я бандуру», «Вікна», «Кутя») вражають самобутнім талантом майстра, багатством його творчої уяви.

За понад 30 років на посаді головного художника Васильківського майолікового заводу Михайло Денисенко створив унікальну базу глиняних форм і орнаментів мальовки для промислового виробництва майоліки. Та найголовніше, що в цьому доробку він зумів утвердитися як мистець, сформувати власний упізнаваний стиль, оригінальну художню манеру.

Роботи майстра демонструють його тонке відчуття декору, саме тому кожна має настрій, сюжет, ідею. Назви творів дивовижно єднаються з образами кольоровою гамою, закомпонованими елементами мальовки. Вони так досконало виражають авторський задум, що, приміром, у тарелі «Вітерець» майже наживо відчувається подув свіжого леготу. З'являється інтуїтивне сприйняття того, що автор хотів художньо виразити. Споглядання творів Михайла Денисенка дає відчуття гармонії майстра з обраним ремеслом і власної – з мистецтвом, довколишнім і внутрішнім світом.

Експозицію доповнюють світлини, що закарбували мистця в митєвості творчого осяяння. Натхненне окрилення кераміст знайшов і в Опішному, ставши учасником III Всеукраїнського симпозіуму-практикуму «Поезія гончарства на майданах і в парках України» (1999).

Творчість Михайла Денисенка збагатила українське гончарство коштовним набутком, означивши потужну віху розвитку васильківської майоліки. У колекції кераміки Національного музею-заповідника українського гончарства це одна з перлин другої половини XX століття.

Жанна НЕВКРИТА,
інформаційна служба
Національного музею-заповідника
українського гончарства
Фото Тараса ПОШИВАЙЛА

АПОСТОЛ

Іван РЕДЧИЦЬ

ВІНОК СОНЕТІВ

Це жезл поета й посох мандрівця,
До храму слова я іду тропою.
І сад, і сонце, й квіти йдуть за мною,
Бо маю чарівного олівця.
Дарує ніч мені свого вінця,
Коли строфа засвітиться строфою.
Чарує тиша душу самотою
І тулиться зорею до слівця.
Іду на поклик серця і зорі,
І готувавсь давно я до походу,
Минаю вежі й світлом душ сягаю.
І жезл, і посох – це мої клейноди,
І слово, що в душі на вівтарі,
Я з рук піввіку їх не випускаю.

2

Я з рук піввіку їх не випускаю,
Мій жезл – цей стилос, посох мій простий.
В дорозі легко словом зацвісти,
Коли на пні присядеш серед гаю.
Я з ним тужу, сміюся і ридаю,
Підкови гну, освячую хрести.
Я зводжу з ним над безднами мости,
Без нього в душах не збудуєш раю.
Таке мале, але ж воно глава,
Підкориться йому і булава.
Без слова правди – царство загниває.
Погаснуть зорі на старім кремлі,
І буде більше світла на землі,
Я, мов апостол, тут у рідній краї.

3

Я, мов апостол, тут у рідній краї,
І з діда-прадіда я правдолюб.
Мій прапор – сонце, а мій герб – тризуб,
Гарцюють коні і бандури грають.
І близько ворог – я це добре знаю,
Знов причаївся клятий душогуб.
Не прикладаю пальця я до губ,
Він мою мову три віки вивчає.
Загнав безжально в душу Криму штик,
Гризе Донбас, бо там його язик
На смерть заїла моя рідна мова.
Під трибунал! Бандерівці! Це змова!
Несу до хати я сухі дрівця,
Горну до слова душі і серця.

4

Горну до слова душі і серця,
Якщо не я, то хтось чужий пригорне.
Блукає слово, наче горе, чорне,
В чиїй душі не сходили сонця?
Як зійдуть, буде слово до лиця,
Небесне, світле, рідне, чудотворне.
Його, як зерно, кидають у жорна,
Воно із уст палаючих Творця.
Хвала Йому – спочатку було слово,
Було у Бога і це слово – Бог!
Його не перекреслить демагог.
Схилися перед волею Творця,
Стікає кров'ю прапор пурпуровий,–
Я не чіпляв на нього бубонця.

5

Я не чіпляв на нього бубонця,
Але підняв я слово, наче прапор.
Несу його, співаючи, неквапом,
І маю славу і любов Отця.
Іду крутою стежкою митця,
Тож не дивуйтесь, як спіткнуся раптом.
І досі бродить лісом косолапий,
Вишукує старого манівця.
Мисливці є, та рідко хто стріляє,
І бродить в наших пралісах шатун,*
Бо звик до пасік і медку ласун.
Отак і слово злижуть – і немає,
Як не заглушить цей ведмідь-ревун,
Воно саме не згубиться в розмаї.

* ведмідь, який не впадає в зимову сплячку…

ПРИНАГІДНО

Редчиць Іван Юхимович народився 11 травня 1949 року в с. Редчиці Овруцького району на Житомирщині. Закінчив Житомирське музичне училище ім. В. Косенка та Київський державний інститут культури. Поет, перекладач, педагог, хоровий диригент, член Національної спілки письменників України. Упродовж тривалого часу викладав хорові дисципліни в Житомирському училищі культури і мистецтв ім. Івана Огієнка. Був організатором і художнім керівником багатьох хорових колективів міста і області. На його вірші написано понад сто вокальних та хорових творів. Друкується з 1971 року. Автор поетичних книжок: «Сонети чорного сонця», «Серце невмирущої кобзи», «Veritas in profundo», «Древлянський князь», «У царстві світла», «Ім'ям Твоїм освячуюсь», «Lux veritatis» та ін. Нагороджений Почесною грамотою Житомирської обласної державної адміністрації та Грамотою Житомирської обласної Ради, лауреат літературних премій: «Світлослов» (Коломия, 2007), ім. Михайла Клименка (2011), ім. Бориса Тена (2016), лауреат Всеукраїнського конкурсу військово-патріотичної пісні стройового та походного маршу «Озброєні піснею, покликані маршем» (ІІ премія, 2011).

Поезія, як і вся творчість Івана Редчиця, має глибокі корені… Він виходець із давньої землі древлян. Саме за княжої доби місто Овруч, давня назва Вручий, мало велике значення у Київській Русі... Пісенність і барвистість його віршів нагадують палітру нашого дзвінкоголосого Полісся з його блакитноводими річками та озерами і дивовижною красою смарагдових дібров... Розвиваючи традиції видатних українських поетів, І. Редчиць має чітку громадянську позицію. Його хвилює доля української мови, незахищеність преси та стан видавничої справи… Йому болить душа за стан моралі в нашому суспільстві та духовності молодого покоління. Він, як і личить свідомому громадянинові, щиро вболіває за все всім своїм серцем…

6

Воно саме не згубиться в розмаї,
Коли цвістиме на твоїх устах.
Літатиме в твоїй душі, як птах,
І суржиком не каркатимуть зграї.
Вони летять у небеса безкраї
І чорні тіні кидають на шлях.
А рідне слово зупиняє страх,
Освітлює глибини вічних таїн.
І лину мимоволі я до них,
Знайшовши перла радощів своїх,
Скарби безцінні я для вас шукаю.
У слові – джерело мого життя,
І день новий – це Бога відкриття,
І друга наймудрішого я маю.

7

І друга наймудрішого я маю,
Як щось болить, то слово приклади.
І осінь принесе рясні плоди,
Вклоняюсь їй і саду не минаю.
І щедро так мій сад ще не родив,
Гіллям тягнеться він до небокраю.
Коли обтрусить вітер, позбираю,
І буду знов душею молодий.
Віват, снаго і думко яснокрила,
Ірже мій кінь, гризе міцні вудила,
Як осінь зачаровує оця!
Витає Дух – і не минай, не гребай,
Наснажений, сягаю аж до неба,–
Його поради – усміх мудреця.

8

Його поради – усміх мудреця,
Він помічник, натхненник мого духу.
Відсіює з душі всю потеруху,
І заясніла доля посланця.
Перемагаю найчорнішу скруху,
Як світить він ясного промінця.
І не лишає жодного рубця,
Либонь, мою вподобав щебетуху.
Віват, душе, бо ти не втомиш крил,
Ти полюбила зроду небосхил
І вічності густу, зелену крону.
Я знаю, що не втомиться рука,
І б'є в пороги ця швидка ріка,–
Цей жезл простий – дорожчий за корону.

9

Цей жезл простий – дорожчий за корону,
І в стилосі перо не золоте.
І все ж, літа, я вірю – додасте
Нектару досить у сльозу солону.
Не хочу я ставати у колону,
Ви калачі без мене поїсте.
І я скажу відверто вам про те,
Дивлюсь на слово я, мов на ікону.
Немов бджоляр, я в золотім рою,
Схвильований, ловлю душею миті,
І довго перед вильотом стою.
І враз, перо вмокнувши в хрестоцвіті,
Роблю пасаж у сонячній сюїті,
А посоха я другові даю.

10

А посоха я другові даю,
Нехай до мандрів буде він охочий.
Коли не втомить він красою очі,
Зустріне долю сонячну в маю.
І не блукатиме в чужім краю,
Коли почує голос він пророчий.
Полине серцем до небес урочих,
Не вклониться його дух нагаю.
Обнявши друга, я веду до хати,
Бо ми по слову – рідні літерати,
І юність відспівала у гаю.
Обом старого кореня рубати,
Я знову посох другові даю,
Нехай торує стежку він свою.

11

Нехай торує стежку він свою,
На чесний шлях – до істинного слова.
Як зеленіє гілочка вербова,
Ніжніє серце в рідному краю.
Либонь, згадає він любов мою,
Коли зоря розбудить світанкова.
І в сад покличе пісня калинова,
Такої ще не чули і в раю.
А в білих храмах чути тужні дзвони,
І б'ються крильми душі об кордони,
Не можуть долетіти до землі.
Несуть велике слово, хоч малі,
Бо кожна тут наснажилась на гронах,–
І від чужинців слово це боронить.

12

І від чужинців слово це боронить,
Бо згине слово – замовчить душа,
Хоч не боїться списа й палаша,
Рука ворожа не сягне до крони.
І чесне слово захитає трони,
Як вилетить орел, а не пташа.
Якщо даси одразу відкоша,
То проковтнуть язик – і гегемони.
І нині в час великої розплати,
Царята підлі в нашому краю,
На волю нашу сміють зазіхати.
Нехай сичить, а ти рубай змію,
Жени у шию чужу мову з хати,–
Хто вірний слову, наче вожаю.

13

Хто вірний слову, наче вожаю,
Той з джерела чужого не нап'ється.
Не зрадить той, хто має щире серце,
І вірити негоже глитаю.
Чужого духу бійсь, мов лишаю,
Його не кожен, браття, стережеться,
Лише у колі дружнім чаша п'ється,
Я ворогу її не подаю.
Якщо за течією пливете,
То добре вам, де штиль, там не судомить,
А на ріці життя – і вир питомий.
Беру цю ношу й знаю – піддасте,
Для кого слово рідне, як святе,
Той перед ворогом його не зломить.

14

Той перед ворогом його не зломить,
Хто зроду в серці слово береже.
І ви це добре знаєте, адже
Нема там раку, де нема саркоми.
І влучне слово проситься до гноми,
Хто скакуна до воза підпряже,
Якщо на ньому все добро чуже,
І зверху всілися сусідські гноми?
І чи зросла б за день твоя копа,
Якби ти вийшов жати без серпа?
Байдужому – ні блискавки, ні грому.
Не схожий на такого я женця,
І не куняв я в житі золотому,
Це жезл поета й посох мандрівця.

15

Це жезл поета й посох мандрівця,
Я з рук піввіку їх не випускаю.
І, мов апостол, я у рідній краї,
Горну до слова душі і серця.
Я не чіпляв до нього бубонця,
Воно саме не згубиться в розмаї.
І друга наймудрішого я маю,
Його поради – усміх мудреця.
Цей жезл простий – дорожчий за корону,
А посоха я другові даю,
Нехай торує стежку він свою;
І від чужинців слово це боронить,
Хто вірний слову, наче вожаю,–
Той перед ворогом його не зломить.

Житомир

«ЗИМА В ІРПЕНІ»

З 5 до 14 лютого нинішнього року в місті Ірпінь Київської області відбувся пленер «Зима в Ірпені». Це вже вдруге після минулорічного літа Ірпінь зібрав художників з усієї України: від Ужгорода до Харкова і Луганська та від Києва і Київщини до Севастополя.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
м. Ірпінь

Виставка пленерних робіт в Ірпінській міській бібліотеці

Куратором обох пленерів був заслужений художник України Костянтин Могилевський. Також у пленері взяли участь заслужені художники України – Михайло Довгань, Василь Красьоха і Олександр Ольхов, інші члени Національної спілки художників України – Юрій Боднар, Богдан Бринський, Михайло Гец, Михайло Дирбавка, Тетяна Красна, Олег Курдибаха, Віктор Медведєв, Леонід Павленко, Аліна Славгородська, Андрій Федосєєнко і Віктор Цапко. Пленер несподівано став міжнародним. До Ірпеня приїхав надзвичайний і Повноважний посол Грузії в Україні Гела Думбадзе. Адже серед міст-побратимів Ірпеня є Мцхета в Грузії. Дипломат Думбадзе є відомим художником і письменником. Отож він одягнув фартух і щедрими мазками зобразив рідні гори. Посол назвав свою картину «Туман у горах» і сказав: «Це частина Грузії, частина мого серця, яку я залишаю вашому чудовому місту». Ірпінь зображували і місцеві художники, зокрема переселенці Тетяна Пащенко із Севастополя та Ірина Мезеря з Луганська, яка пише по склу, використовуючи власну техніку. Ірпінський пленер відкритий для всіх.

Митці зображували красу засніженого Ірпеня та своє бачення міста. Президент Національної академії мистецтв України, шевченківський лауреат Андрій Чебикін виступив на закритті пленеру, відзначив його високий рівень і побажав натхнення, невмирущої сили і нових мистецьких звершень.

Валентина Чигир. «Зимовий пейзаж»

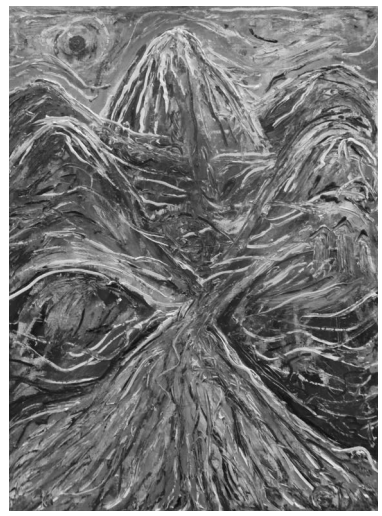

Гела Думбадзе. «Туман у горах»

Тетяна Красна закликала: «Бережіть природу – це найкраще, що ми маємо». До неї приєднався Василь Красьоха: «Сосни мого дитинства хай живуть у творах колег і в природі».

Проживання і харчування приїжджим художникам, а також полотна, фарби і пензлі всім учасникам пленеру забезпечила міська рада.

Ірпінський міський голова Володимир Карплюк пообіцяв, що пленери відбуватимуться в місті і надалі. Отже, в Ірпені створено нову мистецьку традицію.

Виступає куратор виставки Костянтин Могилевський

Заступник міського голови Наталя Семко вручає подячну грамоту художниці Валентині Чигир

Михайло Дирбавка. «Зимовий пейзаж»

ОГОЛОШЕННЯ
про проведення конкурсного добору на посаду директора Державного історико-архітектурного заповідника «Стара Умань»

14.02.2018 року

Міністерство культури України, відповідно до Закону України «Про культуру», оголошує конкурс на посаду директора Державного історико-архітектурного заповідника «Стара Умань» (далі – Заповідник) (вул. Небесної Сотні, 31, м. Умань, Черкаська обл., 20300)

1. Термін приймання документів на участь у конкурсі

Документи на участь у конкурсі приймаються з 14.02.2018 року по 15.03.2018 року включно.

2. Початок формування конкурсної комісії

Міністерство культури України (далі – орган управління) розпочинає формування конкурсної комісії з 14.02.2018 року.

3. Умови проведення конкурсу

Обов'язковою умовою проведення конкурсного добору є його відкритість.

Представники засобів масової інформації та громадськості мають право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії під час співбесіди з кандидатами, де публічно презентуються запропоновані проекти програм розвитку Заповідника на один і п'ять років.

До участі у конкурсі не допускаються особи, які:

– визнані в установленому порядку недієздатними або їхня дієздатність обмежена;

– мають судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;

– є близькими особами або членами сім'ї керівників органу управління.

Особа, яка бере участь у конкурсі, подає такі документи:

– заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;

– автобіографія, що містить прізвище, ім'я та по батькові, число, місяць, рік і місце народження, інформацію про громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду, місце роботи, громадську роботу (зокрема на виборних посадах), контактний номер телефону та адресу електронної пошти чи іншого засобу зв'язку, відомості про наявність чи відсутність судимості;

– копія документа, що посвідчує особу, копії документів про вищу освіту;

– два рекомендаційні листи довільної форми;

– мотиваційний лист довільної форми.

Зазначені документи надсилаються на поштову та електронну адреси:

вул. І. Франка, 19, м. Київ, 01601, відповідальна особа – Мирутенко Марія Іванівна, контактний телефон: **(044) 234–39–93,** електронна адреса: **murytenko25@gmail.com** з позначкою «документи на конкурс «Заповідник».

Особа може подати інші документи на свій розсуд, які можуть засвідчити її професійні чи моральні якості.

Відповідає за достовірність поданої інформації кандидат.

Публічні презентації проектів програм розвитку Заповідника на один і п'ять років кандидати презентують під час другого засідання конкурсної комісії.

4. Терміни проведення конкурсу

Конкурсний добір починається 14.02.2018 року та закінчується не пізніше 16.04.2018 року.

5. Вимоги до кандидатів для участі у конкурсі

Кваліфікаційні вимоги:

– вища освіта;

– стаж роботи у сфері культури не менше трьох років;

– вільне володіння державною мовою;

– здатність за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

З інформацією, що стосується умов праці, матеріально-технічної бази Заповідника, фінансової звітності за попередній бюджетний період Заповідника, можна ознайомитися на офіційному сайті Мінкультури (рубрика «вакансії»).

«ПРОСВІТА» НА ЗЛАМІ ПОКОЛІНЬ

ГО «Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка» в рамках підготовки до відзначення 300-річчя від дня народження українського філософа та просвітителя Григорія Сковороди презентував третє «Київське коло»: «Григорій Сковорода – посланець Всесвіту».

Кирило Стеценко

Прологом до висвітлення теми про посланця Всесвіту і серйозної розмови про філософію життя людини був виступ Кирила Стеценка (скрипка) та Наталії Строчан (фортепіано) – Соната до-мажор М. Березовського, яка перенесла присутніх надто переповненої зали музею у XVIII століття. Автор і модератор заходу, голова Правління Київської «Просвіти» Кирило Стеценко, у виступі «Передчуття креативної епохи» зазначив, що за життя Сковорода був дуже відомою в Україні людиною, його погляди обговорювалися у наукових колах, про нього писали в листах представники тогочасної еліти. Водночас його вірші-псальми співали на ярмарках лірники. Жодного твору Григорія Савича не було надруковано за життя, але майже в кожному інтелігентному домі були рукописні копії.

Сковорода був одним з останніх представників згасаючої епохи бароко з її академіями, мандрівними спудеями, рукописними книгами, латиною і церковнослов'янською мовою. Звертаючись до молоді, Кирило Вадимович наголосив на важливості вивчення інших мов: «чужому научайтесь й свого не цурайтесь», креативності мислення, підкресливши, що у 1750 році Григорій Сковорода виїхав за кордон, бажаючи поглибити освіту в європейських університетах. Спочатку він жив у Будапешті (Угорщина), звідти він їздив до Відня (Австрія), Братислави (Словаччина). Є дані, що певний час він навчався в університеті міста Галле (Португалія). Жодних проблем зі спілкуванням у Сковороди не було, він вільно володів багатьма мовами: німецькою, латинською (на той час – мова науки та міжнаціонального спілкування Європи), розумів грецьку та давньоєврейську. Понад чверть століття, «переповнюючись живим відчуттям істини», мандрував він містами і селами Лівобережної України, часто перебираючись і в сусідні губернії, даруючи народові знання й досвід духовного самопізнання.

З 1753 по 1785 рік Григорій Савич пише переважну більшість своїх поетичних творів, що склали збірку «Сад Божественних пісень».

Простий і образний стрій думок, доступність учення, власний життєвий подвиг привертали до його особистості увагу всієї спільноти. Особливість його подвижництва полягає у тому, що він прагнув збудити «мислячу силу» свого народу, підняти в людині все найкраще, закладене у ній природою й Богом, і розвивати, долучаючи до цінностей вищих і вічних. Досягнення ж їх означає спасіння й дарує щастя. Так, у «трудах праведних», і скінчив свій життєвий шлях один з найгеніальніших філософів світу Григорій Савич Сковорода.

Тарас Компаніченко

Олександр Шокало, культурософ, головний редактор часопису «Український Світ» у виступі «Педагогіка саморозвитку» підкреслив, що серед загальної атмосфери кволого духу української нації XVIII століття яскравим зблиском стало життя будителя нації, філософа і поета Григорія Савича Сковороди. Здається, з самісінького дна політичного занепаду, в час майже цілковитої руїни колишньої величі з'явилася постать, що уособлювала найкращі якості нашого народу: незламність духу, волелюбство, мудрість, подвижництво. Геній народу, втілений у постаті мандрівного філософа-вчителя, пробуджував колективний розум і запалював його до прагнення й утвердження існування в духові. Вроджене відчуття і набуті знання Григорія Сковороди доволі швидко сформували його непохитне переконання, що животворящим началом людини є її дух. Самопізнання, заглиблення у свій внутрішній світ, уміння слухати себе, голос своєї совісті дають змогу правильніше й чіткіше осягнути покликання людини на цій землі, викристалізувати думки і почуття, аби навести духовний лад у своїй душі. Бо тільки в чистоті, несуєтності, благочестивості й мудрості можна почути істинний голос свого внутрішнього «я», голос духу. Феномен постаті Григорія Савича Сковороди – у дивовижному гармонійному поєднанні краси тілесної і духовної. У власному житті він сповідував виразні й тверді принципи: самопізнання і внутрішня згода з Волею Бога. Окрім того, культурософ постійно наголошував, що, за Сковородою, людина має невичерпний духовний потенціал, який лише необхідно спрямувати у потрібне русло, на справі Божі: пізнання і творчість. У своїх філософських творах великий мислитель розмірковував над основами буття.

У програмі святкового вечора мистецтвознавець, заслужений артист України Тарас Компаніченко висвітлював тему «Концепція вільної людини», що привернуло увагу і людей поважного віку, і молоді. А особливою родзинкою був виступ гурту «Хорея козацька», який під керівництвом Тараса Компаніченка виконав 14 пісень на слова Г. Сковороди. Пісню «Всякому городу…» весь зал співав стоячи.

Яскраво та емоційно реагувала публіка на виступ і вірші «Присвята Сковороді», «Фальшива нота» й інші в авторському виконанні поета, народного артиста України Анатолія Матвійчука. Дискусія «Як іти в майбутнє і залишатися українцями» ще довго тривала в залі, залучивши до свого кола найстійкіших, кому не байдужа доля морального-духовного розвитку особистості, доля України.

Третя зустріч «Київського кола» засвідчила: цей проект Київської «Просвіти» стає ажіотажним та брендовим! К. Стеценко подякував партнерам: Національному музеєві літератури України, музею історії України та «Українському радіо», колегам-просвітянам, які вірять у реальність творення майбутнього: О. Данилевичу, О. Ходацькій, З. Голоті, Н. Якименко, М. Сопівнику, І. Гиричу, О. Пугач, В. Наконечному, А. Цвід, Л. Голоті, П. Мовчану, Г. Яблонській, В. Хитруку, Ю. Ходарєву, Б. Собуцькому, О. Кляшторному та багатьом іншим. Нині «Просвіта» на зламі поколінь.

Велика вдячність Кирилові Стеценку, голові Правління Київської «Просвіти», за новий внесок у просвітництво столиці, який щоразу розширює «Київське коло», залучаючи до його складу студентство, учнівську молодь, працівників науки, культури, освіти. Тільки разом ми – сила, що здолає бюрократичну й людську байдужість, прищепить любов до державної мови, традицій і звичаїв українського народу, відродить культуру, зазирне в історію своєї країни, згадає забуте, зростить нове – добре, красиве, справедливе, мудре, вічне.

Ольга ХОДАЦЬКА,
член Національної спілки журналістів України, заступник голови Київської «Просвіти»

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ
Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем
№ 8 (4787), 23 лютого 2018 р.
Свідоцтво про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.
Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети
Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–62, cultandlife@gmail.com
Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво
Генеральний директор: Андрій ЩЕКУН
Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–65
Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"» м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563–18–04, 562–28–51
Розповсюдження і реклама:
Тел.: +38 (044) 498–23–64; +38 (097) 111–17–56
Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії CC BY 3.0, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.
Передплатна ціна на 2017 р.:
3 місяці – 59,81 грн; 6 місяців – 138,54 грн.
Передплатний індекс: 60969
ISSN 2519-4429
Наклад 5 000
Ціна договірна
CC BY «Культура і життя», 2017